

İÇİNDEKİLER

- 1 TÜPRAŞ'ın Kimliği
- 2 Genel Bilgi
- 4 Yönetim Kurulu Başkanı'nın Mesajı
- 8 Genel Müdür'ün Mesajı
- 12 Yönetim Kurulu ve Denetçiler
- 13 Üst Yönetim
- 14 Finansal Göstergeler
- 15 Operasyonel Göstergeler
- 16 Dünden Bugüne TÜPRAŞ
- 18 2002 Yılı Faaliyetleri
- 24 Yatırımlar
- 26 Rafineriler
- 47 Denetim Raporu
- 68 Yatırımcıya Bilgi

TÜPRAŞ'IN KİMLİĞİ

ŞİRKETİN UNVANI	TÜRKİYE PETROL RAFİNERİLERİ ANONİM ŞİRKETİ
KURULUŞ TARİHİ	16.11.1983
ŞİRKET MERKEZİ	KÖRFEZ/KOCAELİ
KAYITLI SERMAYE	500 TRİLYON TL
ÇIKARILMIŞ SERMAYE	250.4 TRİLYON TL
2002 KAR (VERGİ SONRASI)	173.9 TRİLYON TL
HALKA ARZ EDİLEN HİSSE SENEDİ	%34.2
HAMPETROL İŞLEME KAPASİTESİ	27.6 MİLYON TON/YIL
PETROKİMYA ÜRETİM KAPASİTESİ	153 BİN TON/YIL
HAMPETROL DEPOLAMA KAPASİTESİ	2.0 MİLYON M ³ (BRÜT)
ÜRÜN VE ARA ÜRÜN DEPOLAMA KAPASİTESİ	2.7 MİLYON M ³ (BRÜT)

TÜPRAŞ'ın vizyonu, Türkiye enerji sektörünün lider kuruluşu ve dünya klasında bir rafineri şirketi olmaktır.

TÜPRAŞ'ın misyonu, ülkemizde sivil ve askeri tüm petrol ürünleri ihtiyacını karşılamak, enerji ve petrokimya alanlarında ilerlemek, hissedarlarına, müşterilerine, topluma ve çevre korunmasına katkılarını artırmaktır.

GENEL BİLGİ

KURULUŞ TÜPRAŞ, İktisadi Devlet Teşekkülü ve Kamu İktisadi Kuruluşları hakkındaki 19 Ekim 1983 tarih ve 2929 sayılı kanun uyarınca 16 Kasım 1983 tarihinde kurulmuştur. Ülkemizdeki Kamu İktisadi Teşekküllerinin daha verimli çalışmalarını sağlamak amacıyla yapılan bu düzenlemeler kapsamında, kamuya ait rafinerilerin bir çatı altında toplanması kararlaştırılmıştır. Bu amaçla, 1961 yılından beri faaliyet gösteren İPRAŞ'ın (İstanbul Petrol Rafinerisi A.Ş.) Ana Sözleşmesi, 25 Ekim 1983 tarihinde yapılan Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı'nda TÜPRAŞ (Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.) Ana Sözleşmesi'ne dönüştürülmüştür. İPRAŞ'ın İzmit Körfezi'nin Tütünçiftlik bölgesinde yaptırmış olduğu İzmit Rafinerisi'nin yanı sıra o tarihe kadar Türkiye Petrolleri A.O.'na bağlı olarak faaliyet gösteren İzmir ve Batman rafinerileri ile yapımı devam eden Kırıkkale Rafinerisi de yeni kurulan TÜPRAŞ'a devredilmiş, böylelikle dört petrol rafinerisine sahip büyük bir kuruluş meydana gelmiştir.

Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 5 Ekim 2001 tarih, 2001/54 sayılı kararı ile Petkim Petrokimya Holding A.Ş.'nin kurduğu ilk kompleks olan Yarımca Tesisleri TÜPRAŞ tarafından devir alınmış ve Körfez Petrokimya ve Rafineri Müdürlüğü adını almıştır. Halen komplekste Emülsiyon Stiren Butadien Kauçuk (SBR), Solüsyon Butadien Kauçuk (CBR), Karbon Siyahı (KS), Polistiren (PS) ve Butadien Ekstraksiyon (BDX) fabrikaları üretime devam etmektedir.

Ayrıca, TÜPRAŞ'ın %29 hissesine sahip olduğu DİTAŞ'ın %50.98 hissesi de Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 22.10.2002 tarih ve 2002/54 sayılı kararı doğrultusunda 16.5 milyon dolar bedel karşılığı devir alınmış ve TÜPRAŞ'ın payı %79.98'e ulaşmıştır.

Kurulduğu günden bu yana ülkemizin en büyük sanayi şirketi olan TÜPRAŞ'ın ana faaliyetleri; ülkemizin petrol ürünleri ihtiyacını karşılamak için gerekli hampetrolü tedarik etmek, rafine etmek, gerektiğinde petrol ürünleri ithal ve ihraç etmek, bu maksatla yurtiçinde ve yurtdışında petrol rafinerileri ve yeni üniteler kurmak, satın almak ve işletmektir.

KAPASİTE TÜPRAŞ'ın kuruluşunda 17.2 milyon ton/yıllık olan hampetrol işleme kapasitesi, İzmir Rafinerisi Darboğaz Giderme Projesinin son bölümünün 1984 yılında tamamlanması sonucunda 17.6 milyon ton/yıllık yükselmiştir. Ayrıca yapımı tamamlanan 5.0 milyon ton/yıllık kapasiteli Kırıkkale Rafinerisi'nin 1986 yılında, yine 5.0 milyon ton/yıllık kapasiteli İzmir Rafinerisi Tevsii Projesinin 1987 yılında devreye alınmasından sonra TÜPRAŞ'ın hampetrol işleme kapasitesi 27.6 milyon ton/yıllık ulaşırken, Türkiye'nin toplam hampetrol işleme kapasitesi 32.0 milyon ton/yıllık olmuştur. TÜPRAŞ ülkemizin toplam rafinaj kapasitesinin %86'sına sahiptir. Şirketin ayrıca hampetrol, LPG ve diğer petrol ürünleri dışalımını için mükemmel bir altyapısı ve güçlü bir lojistik konumu bulunmaktadır.

ÖZELLEŞTİRME 10 Temmuz 1990 tarihinde özelleştirilmesine karar verilen TÜPRAŞ'ın sermayesi T.C. Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na devredilmiştir.

1991 yılında TÜPRAŞ'ın birinci halka arzı gerçekleştirilerek sermayesinin %2.5'i oranında A grubu hisse senedi halka arz edilmiştir. 1999 yılı sonu itibarıyla TÜPRAŞ hisselerinin yaklaşık %3.58'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem görmekte, hisselerin kalan %96.42'lik bölümü ise Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın elinde bulunmaktaydı. 2000 yılı Nisan ayında TÜPRAŞ hisselerinin ikinci halka arzının tamamlanmasıyla İstanbul ve Londra Menkul Kıymetler Borsalarında işlem gören A grubu hisselerin toplam sermayeye oranı %34.24'e yükselmiştir.

TÜPRAŞ'ta kamu payının %50'nin altına düşürülmesi amacıyla planlanan üçüncü halka arz, piyasaların mevcut durumunun elvermemesi nedeniyle ertelenmiş, Özelleştirme İdaresi tarafından en az %51 hisse olmak üzere blok satış gündeme getirilmiştir. Bu konudaki çalışmalar Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ve ilgili bakanlık tarafından yürütülmektedir.

SERMAYE 22 Kasım 1990 tarihinde Kayıtlı Sermaye Sistemi'ne geçen TÜPRAŞ'ın 15 Ekim 2001 tarihinde yapılan Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı'nda kayıtlı sermayesi 100 trilyon TL'nden 500 trilyon TL'na yükseltilmiş olup, 24 Ekim 2001 tarih, 5410 sayılı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edilmiştir.

Yönetim Kurulumuzun 20 Haziran 2001 tarihinde aldığı karar uyarınca TÜPRAŞ'ın çıkarılmış sermayesi, bedelsiz olarak %235 artışla 250.4 trilyon TL'na yükseltilmiş, karar 3 Eylül 2001 tarih, 5373 sayılı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde yayınlanmıştır.

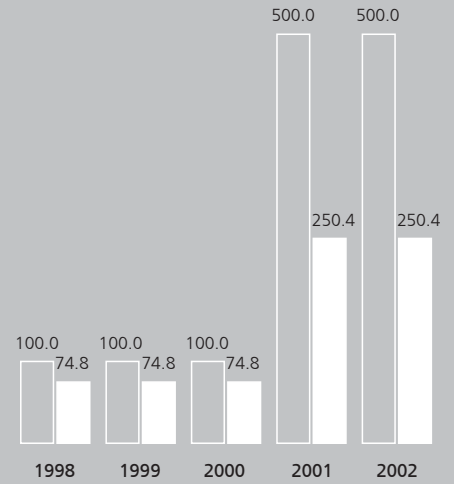
BAĞLI ORTAKLIĞIMIZ

DİTAŞ-Deniz İşletmeciliği ve Tankerciliği A.Ş.
Sermaye : 10 trilyon TL
TÜPRAŞ'ın payı : %79.98

TÜPRAŞ SERMAYE GELİŞİMİ

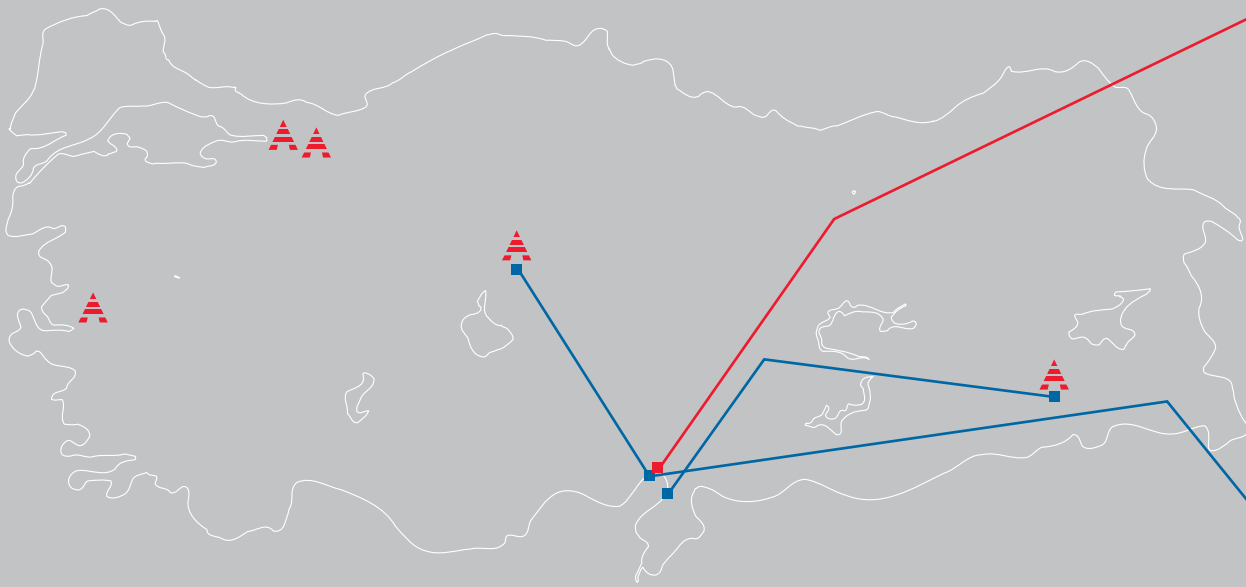
trilyon TL

□ kayıtlı sermaye
■ çıkarılmış sermaye

TÜPRAŞ'IN SON BEŞ YILDA İŞLETME VE TİCARİ FAALİYETLERİ (Bin Ton)

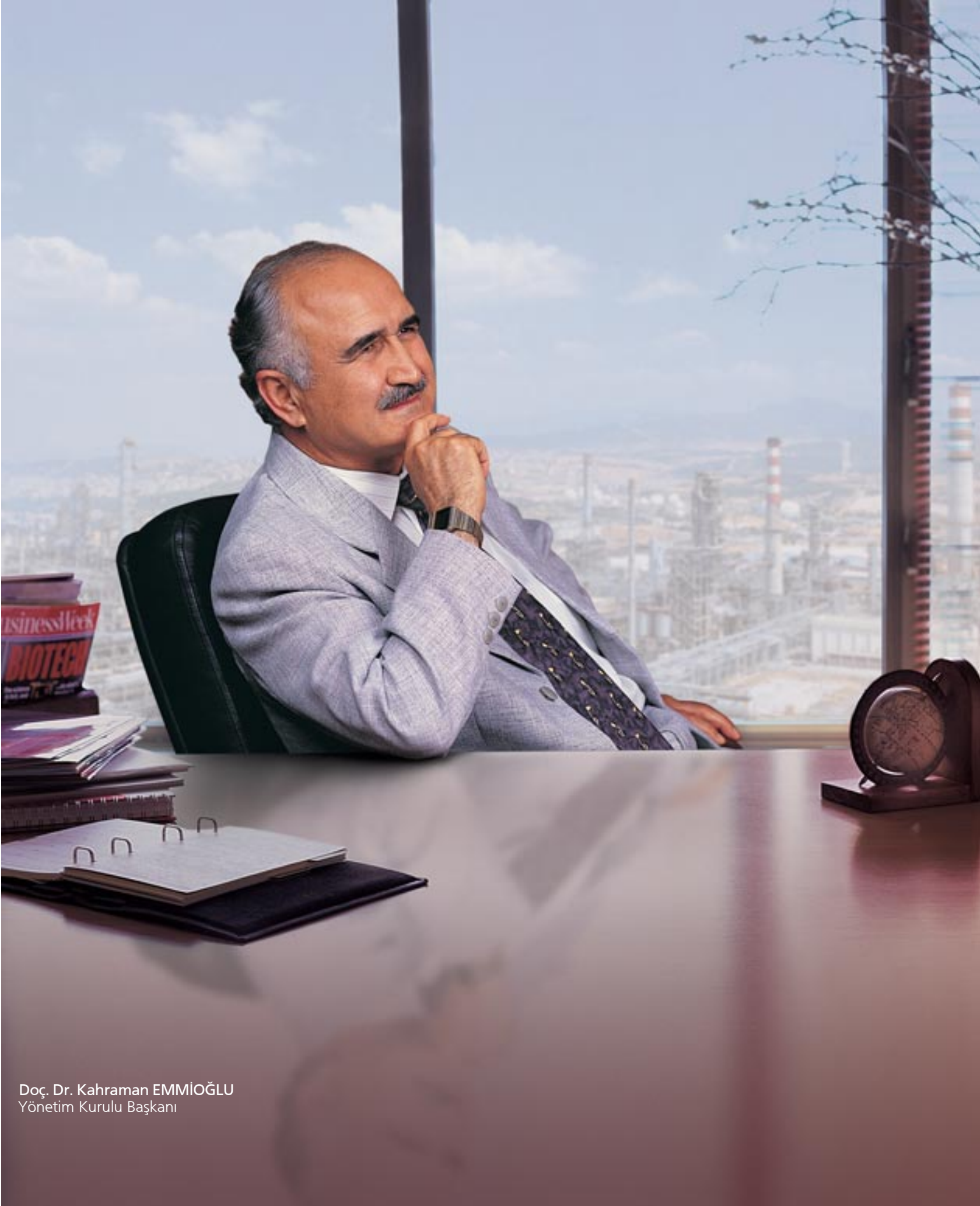
	İŞLENEN HAMPETROL	ÜRETİM	TOPLAM SATIŞLAR	ÜRÜN DIŞSATIMI	ÜRÜN DIŞALIMI
1998	23,647	21,921	25,435	1,283	3,597
1999	22,451	20,808	23,485	1,860	2,384
2000	21,279	19,730	24,295	1,025	4,868
2001	22,784	21,154	24,760	1,895	3,071
2002	23,322	21,586	24,046	2,713	2,423

- TÜPRAŞ
- Mevcut Boru Hatları
- Planlanan Boru Hatları

TÜPRAŞ

YÖNETİM KURULU BAŞKANI'NIN MESAJI

Doç. Dr. Kahraman EMMİOĞLU
Yönetim Kurulu Başkanı

Değerli ortaklarımız, Yönetim Kurulu üyelerimiz, müşterilerimiz ve sevgili TÜPRAŞ çalışanları,

Şirketimizin 2002 yılı faaliyet raporunu sizlere sunmaktan mutluluk duyuyorum. Bilindiği üzere ülkemizin en büyük sanayi şirketleri sıralamasında birinci durumda bulunan TÜPRAŞ, 2002 yılında da büyük başarılarla imza atmıştır. İşletme faaliyetlerinde güvenilirliği, yüksek karlılığı, verimliliği, teknik üstünlüğü ilke edinen Şirketimiz, tüm bu değerleri gözetirken, çevre ve toplum sağlığı açısından da duyarlı bir tutum sergilemektedir.

TÜPRAŞ, ekonomik krizin henüz geçmediği 2002 yılında 23.3 milyon ton hampetrol işleyerek 21.6 milyon ton ürün üretmiş, üretimde bir önceki yıla göre %1.9 artış sağlamıştır. Beyaz ürün artışı ise %3.9 olarak gerçekleşmiştir. 2002 yılında 15.5 katrilyon TL olarak kaydedilen brüt satış hasılatı, 2001 yılına göre %41 oranında artış göstermiş, net satış hasılatı ise %22.1 oranında artarak 6.4 katrilyon TL'nden 7.8 katrilyon TL'na yükselmiştir. Bu dönemde akaryakıt ürünü satışlarından Devletimize sağlanan vergi ve fon gelirleri ise %68 oranında artış göstererek 8.9 katrilyon TL'na, dolar bazında ise 4.4 milyardan, 6.1 milyar dolara çıkmıştır.

2000 yılında yeniden yapılanmasını tamamlayan TÜPRAŞ, başlattığı yatırım projeleri ile bir yandan ülke ekonomisine katkı sağlarken, diğer yandan da hissedarları için katma değer üretmeye devam etmiştir. 2001 yılında 283.5 trilyon TL vergi öncesi kar elde eden Şirketimiz, marjların iyice daraldığı 2002 yılının ilk yarısında yalnızca 15.5 trilyon TL kar sağlayabilirken, ikinci yarıdaki sıçrama ile yılın tamamında 257.5 trilyon TL vergi öncesi kara ulaşmıştır. 2002 yılı net karımız ise 173.9 trilyon TL olarak kaydedilmiştir.

Dünya ekonomisinde durgunluğun hakim olduğu ve kuvvetli bir Irak savaşı ihtimalinden kaynaklanan bölgesel riskin devam ettiği 2002 yılında ülkemiz ekonomisinde istikrar sağlayıcı önlemlerin üretim üzerindeki pozitif etkileri görülmeye başlanmıştır. GSMH 2002 yılında reel olarak %7.8 büyümeye kaydetmiştir. Enflasyon toptan eşya fiyatlarında %88.6'dan %30.8'e, tüketici fiyatlarında ise %68.5'ten %29.7'ye gerilemiştir. Merkez Bankası'nın sıkı para politikası, piyasaya hakim olan nispi güven ve büyümenin temelinde iç talep destekli olmaması enflasyon değerlerinin düşmesinde etkili olmuştur.

2002 yılı genelinde Hazine, borçlanmalarında olumlu bir performans sergilenmiş, Haziran ve Temmuz aylarında artan siyasi belirsizliklere rağmen ortalama borçlanma maliyeti istikrarlı bir düşüş eğilimi göstermiştir. Yıl sonunda %63.8 olarak kaydedilen ortalama TL borçlanma maliyeti, Hazine ve IMF'nin öngörülerinin altında bir oranda gerçekleşmiştir.

Bütçe harcamaları yıl sonu itibarıyla 115.5 katrilyon TL olarak gerçekleşmiş, bütçe gelirleri ise 76.4 katrilyon TL'nda kalarak açık 39,1 katrilyon TL'na ulaşmıştır. Faiz dışı bütçe fazlası 12.8 katrilyon TL , GSMH'ya oranı ise %4.6 olmuştur.

İhracat 2002'de bir önceki yıla oranla %12 artarak (bavul ticareti hariç) 35.1 milyar ABD doları olarak gerçekleşirken, ihracatta lokomotif sektör olan tekstil ve hazır giyim %37'lik payla üstünlüğünü korumuştur. 2002 yılı ithalatı 50.8 milyar dolarlık bir toplama ulaşırken, dış ticaret dengesi 15.7 milyar dolar açık vermiştir. Cari işlemler açığı ise 2002 yılı için 1.8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

ÜLKEMİZİN EN BÜYÜK SANAYİ
ŞİRKETLERİ SIRALAMASINDA
BİRİNCİ DURUMDA BULUNAN
TÜPRAŞ, 2002 YILINDA DA
BÜYÜK BAŞARILARA İMZA
ATMIŞTIR. ŞİRKETİMİZ
OPERASYONEL
FAALİYETLERİNDE
GÜVENİLİRLİĞİ, YÜKSEK
KARLILIĞI, VERİMLİLİĞİ,
TEKNİK ÜSTÜNLÜĞÜ İLKE
EDİNMIŞTİR.

2002 yılı boyunca sözü edilen, ABD'nin Irak'a yönelik operasyonu 2003 yılı Mart ayında başlamıştır. Bu operasyonun menfi yansımalarının ülkemiz piyasalarında en aza indirilmesi amacı ile bazı tedbirler alınmış olmasına rağmen, ekonomimizi etkilemiştir. Ancak bu etkinin ümit edilenden daha az olduğu görülmüştür. Irak'ta sıcak çatışma ihtimalinin yüksekliği sebebiyle Şirketimiz, hampetrol ikmal kaynaklarını çeşitlendirerek riskini azaltmış ve FOB bazda yapmış olduğu ilave anlaşmalar ile önemli avantajlar sağlamıştır. İran, Suudi Arabistan, Libya, Suriye, Cezayir gibi ülkelerden yıllık anlaşmalarla temin edilen hampetrol kaynaklarına Tataristan Cumhuriyeti de ilave edilmiştir. Söz konusu anlaşmaların FOB bazlı yapılması, TÜPRAŞ'ın hampetrol taşımalarında Türk bayraklı gemileri kullanma oranının bundan böyle %90'ın üzerinde gerçekleşmesi demektir.

Uluslararası piyasalarda talep fazlası ürünlerdeki artış ve Türk Lirası'nın 2002 yılında değer kazanmasının yanı sıra, sektörde rekabetin hızlanması sonucunda akaryakıt dağıtıcıları artan çalışma sermayesi ihtiyaçlarını ürün ithalatı ile karşılamışlardır. Yani Kuruluşumuzun (Devlet kuruluşu olmamızdan kaynaklanan) kredili ürün satmadaki isteksizliği yurt içi satışların geçen yılki 22.8 milyon ton seviyesinden, 21.2 milyon tona gerilemesine sebep olmuştur. Fakat %43.2 oranındaki ihracat artışı sonucu toplam TÜPRAŞ satışları, yalnızca %3'lük düşüşle 24.0 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

2002 yılı başlarında 19.5 dolar/varil olan referans hampetrol fiyatı, bölgedeki savaş riski ile 2002 yılını ortalama 24.98 dolar/varil düzeyinde tamamlamıştır. İşlenen hampetrol miktarındaki 618 bin ton artışa rağmen TÜPRAŞ, 2001 yılında 4.0 milyar dolar olan hampetrol ve petrol ürünleri ithalat faturasını 2002 yılında 4.3 milyar dolar düzeyinde tutmayı başarmıştır.

Yıllardır gösterdiği başarılı performans ile sağlıklı büyümesini sürdüren TÜPRAŞ, kısa, orta ve uzun vadeli stratejilerini belirlemiştir. Kısa ve orta dönem stratejileri; rafinaj kapasitesinin artırılması, maliyetlerin düşürülmesi, kar optimizasyonu, AB standartlarında üretim, kalite, çevre, iş sağlığı ve iş güvenliği yönetimi sistemlerinin uygulanması, organizasyon yapısının gözden geçirilmesi olarak tespit edilmiştir. Uzun vadeli planlarımızı ise Şirketimizin özelleştirme işlemleri tamamlandığında ve kamu payı %50'nin altına düşürüldüğünde hayata geçirmeyi öngörüyoruz. Bu planlarımız, yurtiçinde doğal gaz dağıtımı ve pazarlamasını, petrokimya veya enerji üretimi gibi alanlarda iş çeşitlemesini, Orta Asya ve diğer komşu ülkelerde rafinaj ve akaryakıt pazarlaması alanlarında coğrafi çeşitlemeye gidilmesini kapsamaktadır. Ayrıca, ekonomik olduğu taktirde, BTC (Bakü-Tiflis-Ceyhan) Boru Hattı ile Akdeniz piyasasına sunulacak hampetrolün rafinerilerimizde kullanılması düşünülmektedir.

Özelleştirme ile ilgili fikrimizi de burada kısaca özetlemek istiyorum: İktisadi Devlet Teşekkülleri mutlaka uygun şekilde özelleştirilmelidir ve Devlet asli işlevlerinin dışına çıkmamalıdır. Ancak şimdiye kadar ki uygulamaların getirdiği başarısızlıklar özelleştirme işlemini uzatmakta, böylece de müesseseler tabir caizse nezle olarak özelleştirmeye alınıp kısmen askıda tutularak (gereken yatırımlar ve yönetim geliştirmeleri yapılmamakta) daha doğrusu (yerinde yönetilmesi gerekirken) Ankara'dan yönetilmesinin ataletiyle zatürre edilerek satışa sunulmaktadır. Her hükümet "hemen özelleştireceğim" derken piyasaya satış için zayıf olarak çıktığının farkında olmamıştır; "hemen değil, fiyatını bulduğumda satacağım" diyerek müesseseyi kuvvetlendirecek tedbirler alınmalıdır. Bunun yolu da ÖZERKLEŞTİRMEKTİR, İYİ YÖNETİMDİR VE SIKI DENETİMDİR. Ümidimiz TÜPRAŞ'ımızın yukarıda belirtilen menfi tesirlerden aldığı nasip daha fazla derinleşmeden özelleştirilmesidir. İnanıyorum ki; Ankara müdahalesini ne kadar çok azaltırsa müesseselerin başarılı olma ihtimali de o kadar çok artacaktır.

Ülkemizin geleceğine olan güvenimiz, misyonumuzu yerine getirmek için yaptığımız aralıksız çalışmalarda bize kılavuz olmaya devam ediyor. Bir çok sıkıntılara rağmen yakaladığımız başarının sürdürülmesi konusunda gösterdikleri üstün performans için çalışanlarımıza teşekkür ederken, sağladıkları destek için hissedarlarımıza ve Yönetim Kurulumuza şükranlarımı sunarım.

K. Emmioğlu

Doç. Dr. Kahraman EMMİOĞLU
Yönetim Kurulu Başkanı

GENEL MÜDÜR'ÜN MESAJI

Hüsamettin DANIŞ
Yönetim Kurulu Üyesi ve
Genel Müdür

Genel Bakış

Ülkemizin akaryakıt ihtiyacını karşılamak üzere kurulduğu 1983 tarihinden bu yana ülkemizin en büyük sanayi şirketi olan TÜPRAŞ'ın ana faaliyetleri; ülkemizin petrol ürünleri ihtiyacını karşılamak için gerekli hampetrolü tedarik etmek, rafine etmek, gerektiğinde petrol ürünleri ithal ve ihraç etmek, bu maksatla yurt içinde ve yurt dışında petrol rafinerileri ve yeni üniteler kurmak, satın almak ve işletmektir. Doğu Avrupa ve Balkanlar'ın en büyük rafineri şirketi konumunda olan TÜPRAŞ, Avrupa klasmanında da 7. sırada yer almaktadır.

Şirketimiz hampetrol rafinaj faaliyetleri sonucunda, LPG, nafta, benzinler, jet yakıtı, gazyağı, motorin, fuel oil'ler, asfaltlar ve makina yağları gibi akaryakıt ürünleri üretmektedir.

Körfez Petrokimya ve Rafineri Müdürlüğümüz bünyesinde petrokimya ürünleri olarak CBR (polibutadien kauçuk), SBR (stiren butadien kauçuk), polistiren ve karbon siyahı üretilmektedir. Ayrıca 300.000.ton/yıl kapasiteli ülkemizin tek makina yağı kompleksi, İzmir Rafinerimizde bulunmaktadır.

TÜPRAŞ'ın İzmit, İzmir, Kırıkkale ve Batman Rafinerileri, toplam 27.6 milyon ton/yıl hampetrol işleme kapasitesine sahip olup, Körfez Petrokimya ve Rafineri Müdürlüğü'nün petrokimya ürünü üretme kapasitesi 153 bin ton/yıldır.

2002 faaliyetleri

Son yıllarda yaşanan ekonomik krizler doğal olarak sektörümüzü de olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Ekonominin genel olarak küçüldüğü kriz ortamında azalan tüketim sonucu sektörde beklenen gelişme gerçekleşmemiştir. 2002 yılında akaryakıt ürünleri yurt içi satışlarında %6.8 oranında önemli bir daralma olmuştur. Ancak TÜPRAŞ, önceki yıllara göre ihracatını %86 oranında artırarak 557 milyon dolara yükseltmiş ve yurt içi satışlarındaki daralmayı kompanse ederek toplamda %2.9 gerileme ile yılı kapatmıştır.

2001 yılında 283.5 trilyon TL vergi öncesi kar elde eden TÜPRAŞ'ın 2002 yılında vergi öncesi karı, yılın ilk yarısındaki çok düşük rafineri kar marjlarına rağmen 257.5 trilyon TL olmuştur. Şirketimiz 2001 yılında 188.6 trilyon TL net kar elde etmiş, 2002 yılını ise düşük kar marjları nedeniyle ilk yarı yılda tüm dünya rafinerileri zarar ederken, 173.9 trilyon TL net kar ile kapatmıştır. TÜPRAŞ'ın amortisman, faiz ve vergi öncesi karlılığı'na bakıldığında, 2001 yılında AFVÖK değeri 433.7 trilyon TL iken, 2002 yılında düşük kar marjlarına rağmen 420.1 trilyon TL olarak gerçekleşmiştir.

2002 yılı sonuna erişildiğinde son dört yılını yüksek karlılıkla kapatan ve toplamda 1.5 milyar dolar karlılığa ulaşan TÜPRAŞ, ABD finans çevrelerinin yayını FORBES dergisinde dünyanın ilk 400 mükemmel şirketi arasına giren tek Türk şirketi olmayı hak etmiştir. Yine 1 Nisan 2003 tarihli nüshasında Financial Times gazetesi TÜPRAŞ'ı dünya rafinerileri arasında bir yıldız olarak nitelmiştir.

Irak Savaşının etkileri

TÜPRAŞ olası Irak savaşına karşı çeşitli senaryoları dikkate alarak tüm hazırlıklarını tamamlamıştır. Geçmiş yıllarda ihtiyacı olan hampetrolü büyük ölçüde Irak'tan karşılayan ve Körfez Krizi'nde zor durumlara düşen Türkiye 1990-1991 döneminde olduğu gibi artık petrol açısından tamamen Irak'a bağımlı durumda değildir. Geçmiş dönemlerden alınan dersler sonucunda TÜPRAŞ hampetrol temin kaynaklarını genişletmiş, Rusya'dan alınan petrolün 4 milyon tona kadar yükseltilmesiyle alternatifler artırmıştır.

TÜPRAŞ, 2003 yılında Libya'dan 4 milyon ton, Suudi Arabistan'dan 3.5 milyon ton, İran'dan 4.8 milyon ton, Suriye'den 1.1 milyon ton, Cezayir'den 0.3 milyon ton, Rusya Federasyonu'na bağlı Tataristan Cumhuriyeti'nden 2.4 milyon ton ve 3 milyon tonu TPIC'ten, 2 milyon tonu ise boru hattından olmak üzere Irak kaynaklı 5 milyon ton hampetrol alımı planlamıştır. Ancak son gelişmeler karşısında Şubat ayı sonundan itibaren boru hattı ve TPIC aracılığı ile gerçekleştirilen alımlar durdurulmuştur. Bu nedenle doğacak 5 milyon ton hampetrol açığının Karadeniz kaynaklı, Rusya Federasyonu merkezli Siberian Light, Kumkol, Ural gibi petrollerle karşılanması planlanmaktadır.

2002 YILI SONUNA
ERİŞİLDİĞİNDE SON DÖRT
YILINI YÜKSEK KARLILIKLA
KAPATAN VE TOPLAMDA
1.5 MİLYAR DOLAR KARLILIĞA
ULAŞAN TÜPRAŞ, ABD FİNANS
ÇEVRELERİNİN YAYINI FORBES
DERGİSİNDE DÜNYANIN İLK
400 MÜKEMMEL ŞİRKETİ
ARASINA GİREN TEK TÜRK
ŞİRKETİ OLMAYI HAK ETMİŞTİR.

Yatırımlar

TÜPRAŞ 2 milyar dolarlık Yatırım Master Planı çerçevesinde, 2002 yılında toplam 700 milyon dolar tutarındaki devam eden yatırımlarında çok önemli aşamalar kaydetmiştir. 420 milyon dolarlık yatırımın ihaleleri bitirilmiş ve saha çalışmalarına başlanmıştır. Yatırımların emek yoğun bir aşamada olması nedeniyle 2002 yılında Master Plan çerçevesinde kur farkı hariç 81 trilyon TL yatırım harcaması gerçekleştirilmiştir. Son 13 yıllık süreçte devletin kaynakları kullanılmaksızın tamamlanan 1.3 milyar dolarlık yatırımlardan sonra TÜPRAŞ, kalan yatırımları için gerekli dış kredi ihtiyacını, sektörde yarattığı kredibilitesi sayesinde hazine garantörlüğü olmadan da kolaylıkla karşılayabilmektedir.

Master Plan çerçevesinde gerçekleştirdiğimiz yatırımların yanı sıra, 1 Kasım 2001 tarihinde 60 milyon dolara devir aldığımız Yarımca Petrokimya Tesisi'nin 20 milyon dolar (30.9 trilyon TL) tutarındaki 2002 yılına ait taksit ödemesini yapmış ve dolar bazlı yükümlülüklerimizi azaltmış bulunuyoruz. Ayrıca TÜPRAŞ'ın deniz taşımacılık ayağını tamamlamak üzere 16.5 milyon dolara DİTAŞ şirketinin %50.98'i satın alınmış, yıllık ortalama 100-120 milyon dolar ödenen hampetrol taşımaları daha ekonomik hale getirilmiştir.

2003 hedefleri

TÜPRAŞ, 2003 yılında 25 milyon ton petrol ürünü pazarlamayı hedeflemektedir. Hampetrol ve petrol ürünleri ithalatını tamamen dövizle yapan, buna karşın tüm yurt içi satışlarını Türk Lirası ile gerçekleştiren Şirketimiz, 2002 yılında elde ettiği 10.3 milyar dolarlık cirosunu 2003 yılında 11 milyar dolara ulaştırmayı hedeflemiştir.

TÜPRAŞ, yurt içi tüketim fazlası ürünlerini dış piyasaya sunarak, üretim ve stok maliyetlerini aşağı çekerken döviz girdisi sağlamaktadır. Şirketimiz 2003 yılı içerisinde de önemli ölçüde petrol ve petrokimya ürünü dışatımı gerçekleştirecektir. Yurt içinde pazarı bulunmayan yarı mamullerin yanı sıra talep fazlası görülen kurşunsuz benzin ve motorinin de ABD, AB ülkeleri ve Uzakdoğu'ya ihracatı gerçekleştirilecek olup, toplam ihracatımızın 800 milyon dolara çıkmasını beklemekteyiz.

2003 yılında 22.2 milyon ton ithal hampetrole 3.9 milyar dolar (FOB 23.85 dolar/varil), petrol ürünlerine ise 506 milyon dolar olmak üzere, toplam 4.4 milyar dolar ödeme yapacağımızı öngörüyoruz.

Beş tesis, dört rafineriye sahip olan TÜPRAŞ, 5'inci rafinerinin Körfez Petrokimya ve Rafineri Müdürlüğü'ne kurulması için hazırlıklara başlamıştır. Yaptığımız araştırmalar sonucunda 2010 yılında Türkiye'nin petrol ürünleri tüketiminin 35 milyon ton, 2020 yılında

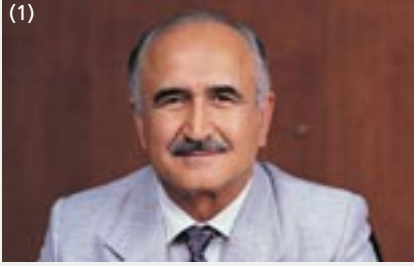
ise 43 milyon ton olacağını saptadık. Mevcut durumda tüm Türkiye rafinerileri tam kapasite çalışmış olsa dahi üretim toplamı 30 milyon ton/yıl olabilecektir. Bu sebeple ileride doğacak ürün açıklarını karşılamak için kapasitesi 10 milyon ton/yıl olan bir rafineri kurmayı planlıyoruz. Söz konusu rafinerinin yapılması için çalışmalar 2003-2004 döneminde başlayacak ve rafineri enerji üretimiyle beraber 1.5-2.0 milyar dolar gibi bir rakama mal olacaktır. TÜPRAŞ toplam yatırımlarını tamamladığında AB'nin en modern rafinerilerine sahip olacak ve 2006 yılında Türkiye ihtiyaçlarını AB'ye tam uygun ürünlerle karşılar duruma gelecektir.

Ülke refahı için azimle çalışmaya devam eden TÜPRAŞ'ın başarılarında payı olan, tam bir takım çalışması örneği teşkil eden mesai arkadaşlarıma, sürekli desteklerini esirgemeyen Yönetim Kurulumuza, Denetim Kurulumuza ve değerli hissedarlarımıza sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hüsamettin DANIŞ
Yönetim Kurulu Üyesi
ve
Genel Müdür

YÖNETİM KURULU VE DENETÇİLER

Doç. Dr. Kahraman EMMİOĞLU (1)
Yönetim Kurulu Başkanı

C. Sait OKRAY (4)
Yönetim Kurulu Üyesi

H. Sedat ERATALAR (7)
Denetçi

Haluk BÜYÜKBAŞ (2)
Yönetim Kurulu Başkan Vekili

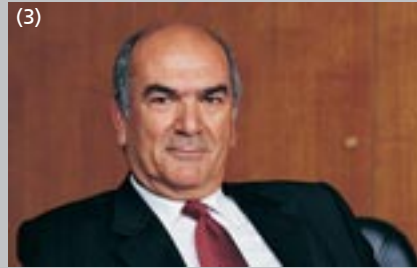
Aclan ACAR (5)
Yönetim Kurulu Üyesi

M. Ersin ALTINORDU (8)
Denetçi

Hüsamettin DANIŞ (3)
Yönetim Kurulu Üyesi ve Genel Müdür

Yusuf YEŞİLIRMAK (6)
Yönetim Kurulu Üyesi

Abdullah DEMİRÖZ (9)
Denetçi

Hüsamettin DANIŞ (1)
Genel Müdür

Halil A. SEMERCİ (2)
Genel Müdür Yardımcısı

Erkan HATİPOĞLU (3)
Genel Müdür Yardımcısı

Necdet DIŞPINAR (4)
Genel Müdür Yardımcısı

Bora GÜLERMAN (5)
Genel Müdür Yardımcısı

FİNANSAL GÖSTERGELER

FİNANSAL VERİLER* (Milyar TL)	1998	1999	2000	2001	2002
BRÜT SATIŞLAR	1,833,836	3,232,282	6,357,354	10,999,182	15,520,189
NET SATIŞLAR	828,983	1,557,859	3,975,328	6,352,357	7,757,379
VERGİ ÖNCESİ KAR	111,480	330,067	382,576	283,505	257,546
VERGİ SONRASI KAR	96,367	212,970	242,982	188,633	173,904
YATIRIM HARCAMASI	18,998	20,791	82,853	173,633	86,004
KAYITLI SERMAYE	100,000	100,000	100,000	500,000	500,000
ÇIKARILMIŞ SERMAYE	74,752	74,752	74,752	250,419	250,419
HİSSE BAŞINA KAR (TL)	1,289	2,849	3,250	740	694
HİSSE BAŞINA TEMETTÜ (TL)	442	2,440	2,912	545	599

BİLANÇO ÖZETİ* (Milyar TL)	1998	1999	2000	2001	2002
DÖNEN VARLIKLAR	298,551	881,779	1,170,669	1,351,158	1,936,235
DURAN VARLIKLAR	204,004	311,284	448,613	834,313	1,072,005
AKTİF TOPLAMI	502,555	1,193,064	1,619,282	2,185,471	3,008,240
KISA VADELİ BORÇLAR	209,101	581,097	803,523	1,034,414	1,502,860
UZUN VADELİ BORÇLAR	96,542	158,382	191,418	419,242	383,113
ÖZKAYNAKLAR	196,912	453,584	624,341	731,815	1,122,266
PASİF TOPLAMI	502,555	1,193,064	1,619,282	2,185,471	3,008,240

UMS-29 GELİR TABLOSU** (Milyon Dolar)	2000	2001	2002
BRÜT SATIŞLAR	10,586	11,257	10,636
SATIŞTAN İADELER	(4,001)	(4,686)	(5,340)
NET SATIŞLAR	6,586	6,571	5,297
SATIŞLARIN MALİYETİ	(5,973)	(6,168)	(5,174)
BRÜT SATIŞ KARI	613	403	123
FAALİYET GİDERLERİ	(93)	(81)	(90)
ESAS FAALİYET KARI (ZARARI)	520	322	32
BAĞLI KURULUŞTAN KAR	-	-	-
DİĞER GİDERLER	(60)	(12)	2
FİNANSAL GELİRLER	233	350	223
FİNANSAL GİDERLER	(78)	(462)	(188)
PARASAL KAZANÇ (KAYIP)	(43)	36	93
VERGİ ÖNCESİ KAR	572	233	162
VERGİ	(221)	(190)	(61)
OLAĞANDIŞI KALEMLER ÖNCESİ KAR	352	44	102
OLAĞANDIŞI GELİRLER (GİDERLER) (VERGİ SONRASI)	(5)	8	-
NET KAR	346	52	102

UMS-29 BİLANÇO ÖZETİ ** (Milyon Dolar)	2001	2002
DÖNEN VARLIKLAR	1,141	1,229
KASA, BANKA VE MENKUL KIYMETLER	275	267
DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	866	962
DURAN VARLIKLAR	1,179	1,081
AKTİF TOPLAMI	2,320	2,310
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	755	872
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	476	348
UZUN VADELİ BANKA BORÇLARI	237	168
DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	239	180
ÖZKAYNAKLAR	1,089	1,090

* Bu tablolar, Türk Muhasebe Standardı'na ve Sermaye Piyasası Kurulu prensiplerine göre hazırlanmıştır.

**Bu tablolar enflasyon oranı yüksek ekonomiler için Uluslararası Muhasebe Standardı (UMS-29)'na uygun olarak hazırlanmıştır.

TÜPRAŞ					
Bin Ton	1998	1999	2000	2001	2002
ÜRETİM	21,920.8	20,807.7	19,729.8	21,154.0	21,586.4
YURT İÇİ SATIŞ	24,025.7	21,511.7	23,160.9	22,770.3	21,217.2
DIŞSATIM	1,283.0	1,860.3	1,025.0	1,894.6	2,713.4
KKTC	126.3	113.4	108.8	94.7	115.3
TOPLAM SATIŞ	25,435.0	23,485.4	24,294.6	24,759.6	24,045.8
İZMİT					
Bin Ton	1998	1999	2000	2001	2002
ÜRETİM	8,489.7	6,903.5	6,252.3	9,115.9	9,347.9
YURT İÇİ SATIŞ	10,094.9	7,594.3	9,086.4	10,069.6	9,519.0
DIŞSATIM	303.3	1,007.3	478.7	1,227.5	1,180.0
KKTC	32.6	10.7	4.4	4.3	5.0
TOPLAM SATIŞ	10,430.8	8,612.3	9,569.5	11,301.4	10,703.9
İZMİR					
Bin Ton	1998	1999	2000	2001	2002
ÜRETİM	10,283.9	9,863.1	9,933.0	8,397.3	8,297.6
YURT İÇİ SATIŞ	9,501.9	9,363.5	9,964.3	8,619.3	7,324.7
DIŞSATIM	979.7	853.0	516.3	667.1	1,533.4
KKTC	80.2	93.2	99.4	88.7	110.3
TOPLAM SATIŞ	10,561.8	10,309.7	10,580.0	9,375.2	8,968.4
KIRIKKALE					
Bin Ton	1998	1999	2000	2001	2002
ÜRETİM	2,944.1	3,563.1	3,085.2	3,144.1	3,152.3
YURT İÇİ SATIŞ	3,442.7	3,937.9	3,431.1	3,434.4	3,495.0
DIŞSATIM	0.0	0.0	30.0	0.0	0.0
KKTC	13.0	9.5	4.9	1.7	0.0
TOPLAM SATIŞ	3,455.7	3,947.4	3,466.0	3,436.1	3,495.0
BATMAN					
Bin Ton	1998	1999	2000	2001	2002
ÜRETİM	802.6	626.8	719.6	663.0	937.3
YURT İÇİ SATIŞ	711.3	616.0	668.8	645.3	875.7
DIŞSATIM	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
KKTC	0.6	0.0	0.0	0.0	0.0
TOPLAM SATIŞ	711.8	616.0	668.8	645.3	875.7

2002 TÜPRAŞ RAFİNERİLERİ TOPLAM SATIŞLARI (Bin Ton)

İZMİT
10,703.9

İZMİR
8,968.4

KIRIKKALE
3,495.0

BATMAN
875.7

TÜPRAŞ: AVRUPA'NIN 7. BÜYÜK, DOĞU AVRUPA VE BALKANLAR'IN EN BÜYÜK RAFİNERİ ŞİRKETİ.

1955

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Türkiye'nin ilk modern petrol rafinerisi olan Batman Rafinerisi devreye alındı.

1961

İzmit Körfezi'nde 1.0 milyon ton/yıl rafinaj kapasiteli İzmit Rafinerisi devreye alındı.

1971

İzmit Rafinerisi 1. Tevsii Projesi tamamlanarak hampetrol işleme kapasitesi 5.5 milyon ton/yıla yükseltildi.

1972

Ege Denizi kıyısında 3.0 milyon ton/yıl rafinaj kapasiteli İzmir Rafinerisi devreye alındı.

1974

Türkiye'nin tek madeni yağ üretim kompleksi İzmir Rafinerisi'nde devreye alındı.

1982

İzmit Rafinerisi 2. Tevsii Projesi tamamlanarak hampetrol işleme kapasitesi 11.5 milyon ton/yıla yükseltildi.

1983

Kamuya ait rafinerilerin tek bir çatı altında yeniden yapılanması amacıyla TÜPRAŞ kuruldu.

Son 14 yılın en fazla petrol ürünleri dışsatımı yapılarak, 557.2 milyon dolar ile TÜPRAŞ tarihindeki en yüksek dışsatım tutarına erişildi. İzmit Rafinerisi İzomerizasyon Ünitesi devreye alındı.

2002

2001

PETKİM Yarımca Kompleksi, TÜPRAŞ tarafından devir alındı ve unvanı Körfez Petrokimya ve Rafineri Müdürlüğü olarak değiştirildi. TÜPRAŞ'ın kayıtlı sermayesi 100 trilyon TL'nden 500 trilyon TL'ne yükseltildi. İzmir Rafinerisi CCR Reformeri ve İzomerizasyon Üniteleri devreye alındı.

2000

İkinci halka arzının tamamlanmasıyla TÜPRAŞ hisseleri İstanbul ve Londra Menkul Kıymetler Borsalarında işlem görmeye başladı.

1997

İzmit Rafinerisi Hydrocracker & CCR Kompleksi devreye alındı.

1993

İzmir ve Kırıkkale rafinerilerinde modern Hydrocracker Kompleksleri devreye alındı.

1987

İzmir Rafinerisi Tevsii Projesi tamamlanarak, rafinaj kapasitesi 10 milyon ton/yıla yükseltildi.

1986

Orta Anadolu Bölgesi'nde 5.0 milyon ton/yıl kapasiteli Kırıkkale Rafinerisi devreye alındı.

2002 YILI FAALİYETLERİ

2002 YILINDA TÜPRAŞ RAFİNERİLERİNDE 21.4 MİLYON TONU İTHAL (%92), 1.9 MİLYON TONU YERLİ (%8) OLMAK ÜZERE TOPLAM 23.3 MİLYON TON HAMPETROL İŞLENMİŞTİR.

HAMPETROL TEMİNİ

2002 yılında TÜPRAŞ rafinerilerinin hampetrol ihtiyacı İran, Suudi Arabistan, Libya, Suriye, Cezayir, Irak (sınır ticareti), diğer anlaşmalı ülkeler (Rusya) ve yurt içinden karşılanmıştır.

TÜPRAŞ'ın 2002 yılında ithal ettiği hampetrol miktarı 2001 yılına göre %10.1 artarak 22.2 milyon tona ulaşmış, ancak hampetrol birim fiyatlarındaki %2.1'lik yükselmenin etkisiyle toplam tutar %14.8 artarak 3.8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2002 yılında ithal edilen hampetrol ortalama FOB birim fiyatı 23.3 dolar/varil olmuştur.

2002 yılında yurt içinden temin edilen 1.8 milyon ton yerli hampetrole 434 trilyon TL ödeme yapılmıştır.

İŞLENEN HAMPETROL

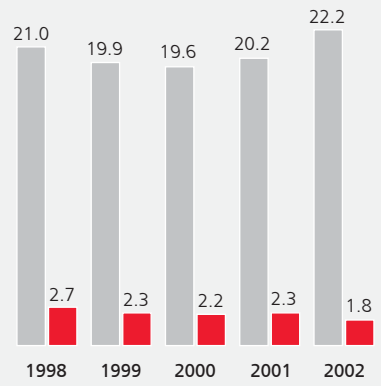
2002 yılında TÜPRAŞ rafinerilerinde 21.4 milyon tonu ithal (%92), 1.9 milyon tonu yerli (%8) olmak üzere toplam 23.3 milyon ton hampetrol işlenmiştir. Bu miktar ülkemizde işlenen 26.1 milyon ton hampetrolün %89'unu teşkil etmektedir.

TÜPRAŞ rafinerilerinde işlenen 23.3 milyon ton hampetrolün 9.8 milyon tonu İzmit, 9.1 milyon tonu İzmir, 3.4 milyon tonu Kırıkkale, 1.0 milyon tonu Batman Rafinerisi'nde işlenmiş olup, kapasite kullanımı %85 olarak gerçekleşmiştir.

HAMPETROL TEMİNİ

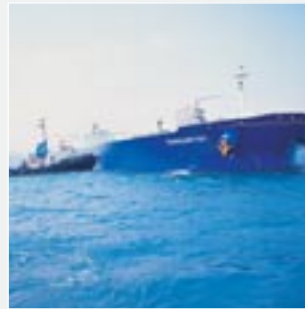
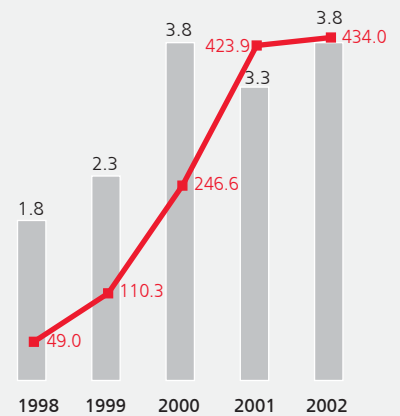
milyon ton

■ ithal
■ yerli

HAMPETROL TEMİNİ

■ ithal (milyar dolar)
■ yerli (trilyon TL)

İŞLENEN HAMPETROL

milyon ton

İzmit Kırıkkale
İzmir Batman

ÜRETİM

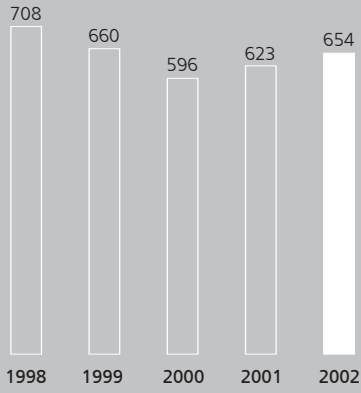
2002 yılında işlenen hampetrolden 9.3 milyon tonu İzmit, 8.3 milyon tonu İzmir, 3.2 milyon tonu Kırıkkale, 0.9 milyon tonu Batman Rafinerisi'nde olmak üzere toplam 21.6 milyon ton satılabilir ürün üretilmiştir. Rafineri üretimlerinin işlenen hampetrole göre ağırlıkça verimleri, İzmit Rafinerisi'nde %93.7, İzmir Rafinerisi'nde %91.1, Kırıkkale Rafinerisi'nde %91.1 ve Batman Rafinerisi'nde %93.6 olmuştur.

TÜPRAŞ RAFİNERİLERİ ÜRETİMLERİ (bin ton)

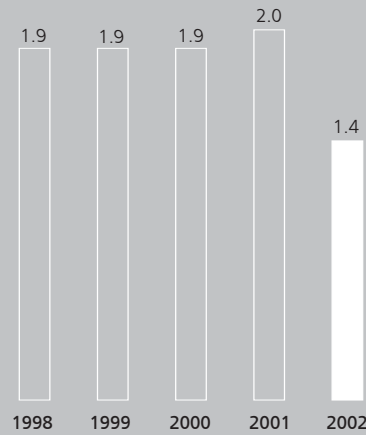
Ürünler	2001	2002	% Değişim
LPG	622.8	653.9	5.0
Nafta	2,003.9	1,429.7	(28.7)
Benzinler	2,499.9	3,241.8	29.7
Jet Yakıtı / Gazyağı	1,635.1	1,631.9	(0.2)
Motorin	6,581.6	6,809.2	3.5
Fuel Oil'ler	5,935.5	5,635.6	(5.1)
Asfaltlar	1,099.1	1,245.6	13.3
Makina Yağları	248.0	298.3	20.3
Diğer	557.4	625.7	12.3
TOPLAM ÜRETİM	21,183.3	21,571.7	1.8
Net Ürün Verimi (%)	92.42	92.24	-

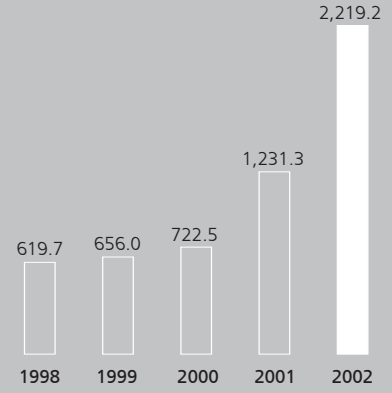
LPG
bin ton

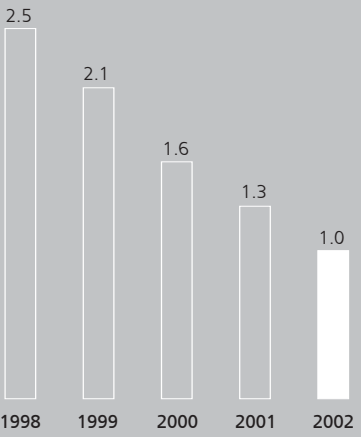
NAFTA
milyon ton

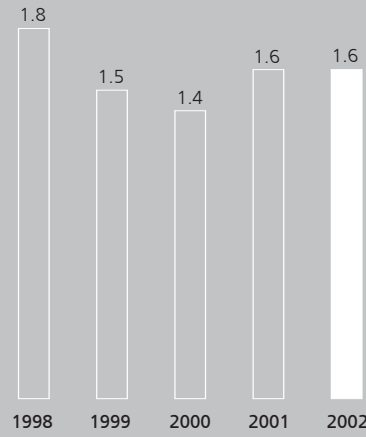
KURŞUNSUZ SÜPER BENZİN
bin ton

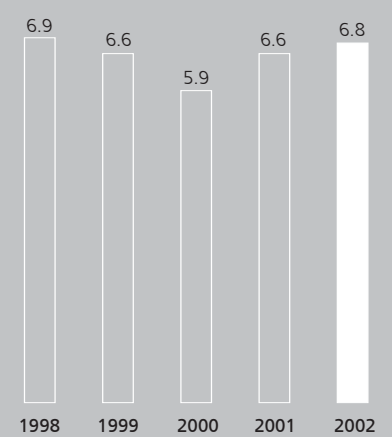
SÜPER/NORMAL BENZİN
milyon ton

JET YAKITI
milyon ton

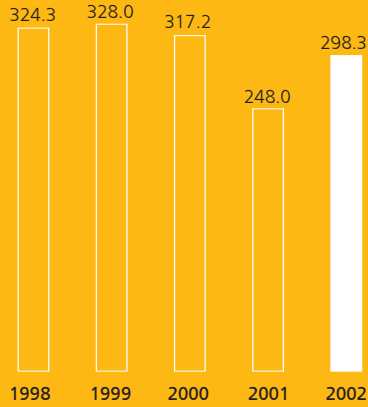

MOTORİN
milyon ton

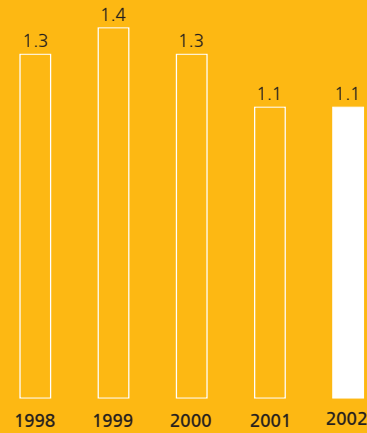
MAKİNA YAĞI

bin ton

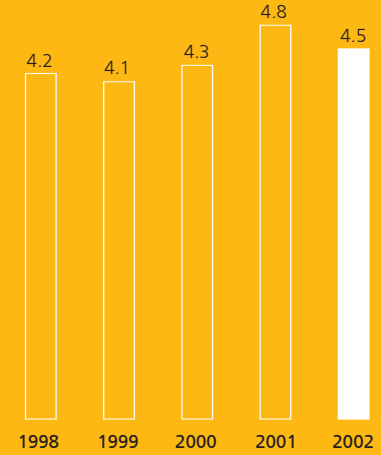
KALORİFER YAKITI

milyon ton

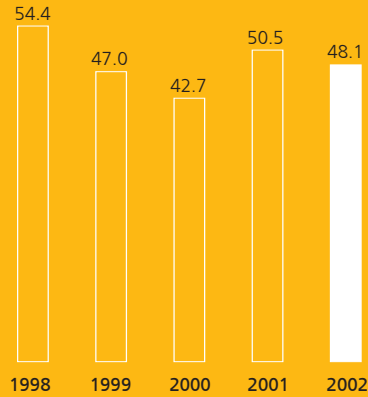
FUEL OİL'LER

milyon ton

KÜKÜRT

bin ton

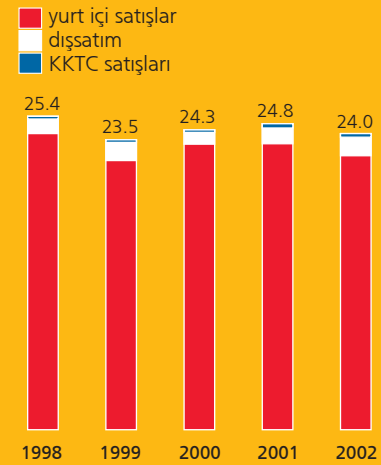
SATIŞLAR

2002 yılında akaryakıt ürünleri yurt içi satışlarında %6.8 oranında önemli bir daralma olmasına rağmen, önceki yıllara göre ihracatını miktar olarak %43 artırarak 2.7 milyon tona yükselten TÜPRAŞ, yurt içi satışlarındaki daralmayı kompanse ederek toplamda %2.9 gerileme ile yılı kapatmıştır. 2001 yılında 24.8 milyon ton olan petrol ürünü satışları, 2002 yılında 24.0 milyon ton düzeyinde gerçekleşmiştir.

TÜPRAŞ'ın ana ürünler itibarıyla 2001 ve 2002 yıllarına ait satış miktarları aşağıdaki tabloda karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

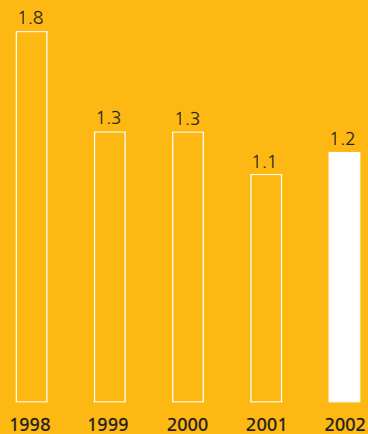
TOPLAM SATIŞLAR

milyon ton

ASFALTAR

milyon ton

TÜPRAŞ PETROL ÜRÜNLERİ SATIŞLARI (bin ton)

Ürünler	2001	2002	% Değişim
LPG	3,043.4	2,567.0	(15.7)
Nafta	1,385.9	995.3	(28.2)
Benzinler	2,448.5	2,217.1	(9.4)
Jet Yakıtı / Gazyağı	1,632.6	1,637.9	0.3
Motorin	6,930.5	6,330.0	(8.7)
Fuel Oil'ler	5,801.2	5,801.4	0.0
Asfaltlar	1,148.0	1,237.2	7.8
Makina Yağları	259.9	305.1	17.4
Diğer	120.4	126.3	4.8
TOPLAM YURT İÇİ SATIŞLAR	22,770.3	21,217.2	(6.8)
DIŞSATIM	1,894.6	2,713.4	43.2
KKTC	94.7	115.3	21.7
TOPLAM SATIŞ	24,759.6	24,045.8	(2.9)

PAZAR PAYI

2002 yılında Türkiye petrol ürünleri tüketimi 28.5 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

2001 yılında 22.8 milyon ton ürün satışıyla ülke tüketiminin %81'ini karşılayan TÜPRAŞ, 2002 yılında 21.2 milyon ton ürünü yurt içinde pazarlayarak ülke tüketiminin %74'ünü karşılamıştır.

Pazar payındaki azalmanın önemli nedenlerinden biri naftanın benzine çevrilerek dışsattırma sunulmasıdır.

Başlıca petrol ürünlerinin 2001 ve 2002 yılları ülke tüketimleri aşağıdaki tabloda karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

ÜRÜN DIŞSATIMI

TÜPRAŞ, geliştirdiği teknolojik yapı ile ürettiği nitelikli ürünleri rekabetçi dünya pazarına da sunarak son yıllarda giderek artan oranda ihracat ve müşteri potansiyeline kavuşmuştur. Yurt içi piyasanın ekonomik koşullar nedeniyle daraldığı dönemlerde ortaya çıkan tüketim fazlası ürünlerin dış piyasaya sunulması, üretim ve stok maliyetlerinin ciddi şekilde aşağı çekilmesine yardımcı olmaktadır.

Şirketimiz 2002 yılında yurt içi ürün taleplerinin tamamen karşılanmasından sonra, üretim/tüketim fazlası ürünleri ihraç etmiştir.

TÜPRAŞ 2002 yılında 392 bin ton nafta, 24 bin ton izomerat, 891 bin ton kurşunsuz benzin, 202 bin ton platformate, 486 bin ton motorin, 230 bin ton fuel oil no.6, 477 bin ton

HVGO ve 10 bin ton gazyağı olmak üzere toplam 2,713.4 bin ton ürün ihracatı karşılığında 557.2 milyon dolar döviz geliri elde etmiştir.

Ayrıca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne 26.0 milyon dolar tutarında 115.3 bin ton petrol ürünü satılmıştır.

TÜPRAŞ'ın 2002 yılı petrol ürünleri ihracatı, 2001 yılına göre miktar olarak %43.2, değer olarak %86.2 artış göstermiştir.

2002 yılı TÜPRAŞ ihraç ürünleri için miktar olarak son 14 yılın (1988 yılından beri) en fazla petrol ürünleri ihracatının yapıldığı yıl olmuştur.

Şirketimiz tarafından gerçekleştirilen 557.2 milyon dolarlık ihracat tutarına ise TÜPRAŞ tarihinde ilk kez ulaşılarak ülke ekonomisine katkı sağlanmıştır.

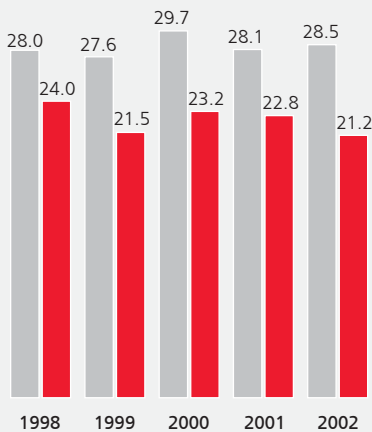
TÜRKİYE PETROL ÜRÜNLERİ TÜKETİMİ (bin ton)

Ürünler	2001	2002	% Değişim
LPG	3,843.8	3,538.4	(7.9)
Nafta	1,507.6	1,666.1	10.5
Benzinler	3,279.0	3,008.4	(8.3)
Jet Yakıtı / Gazyağı	1,629.9	1,667.8	2.3
Motorin	9,130.8	9,475.2	3.8
Fuel Oil'ler	6,892.8	7,190.8	4.3
Asfaltlar	1,149.3	1,238.5	7.8
Makina Yağı	319.3	459.4	43.9
Diğer	302.2	301.4	(0.3)
TOPLAM	28,054.7	28,546.0	1.8

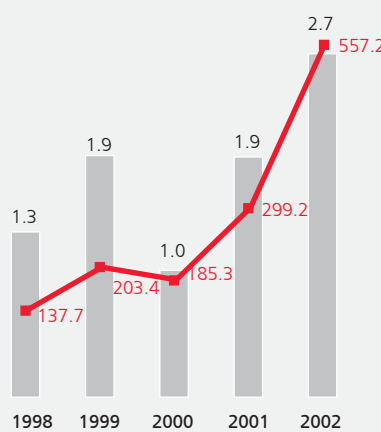
PAZAR PAYI

milyon ton

■ Türkiye tüketimi
■ TÜPRAŞ satışları

ÜRÜN DIŞSATIMI

■ miktar (milyon ton)
■ değer (milyon dolar)

ÜRÜN DIŞALIMI

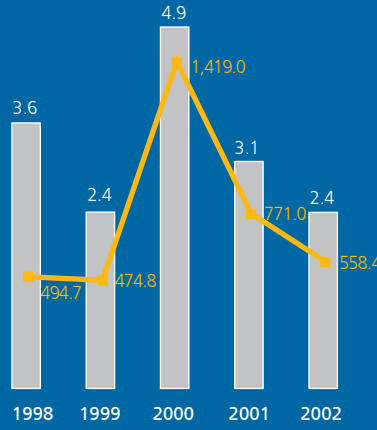
TÜPRAŞ iç piyasadaki ürün açıklarını ve mevsimsel talep değişikliklerini karşılayabilmek için ürün dışalımı yapmaktadır. Ürün dışalımları içerisinde en büyük paya, yurt içi taleplerin karşılanmasında rafineri üretimlerinin çok yetersiz kaldığı LPG sahiptir.

TÜPRAŞ 2002 yılında 1.9 milyon ton LPG, 26.3 bin ton motorin, 440.1 bin ton Fuel Oil, 8.8 bin ton Makina Yağı, 1.8 bin ton Butadiene 1-3, 11.2 bin ton Stiren, 9.9 bin ton Karbon Siyahı olmak üzere toplam 568.2 milyon dolar değerinde 2,446.1 bin ton petrol ve petrokimya ürünü ithalatı yapmıştır.

Ürün ithalatımız 2001 yılına göre miktar olarak %20.4, değer olarak %26.4 azalış göstermiştir.

ÜRÜN DIŞALIMI

■ miktar (milyon ton)
■ değer (milyon dolar)

YATIRIMLAR

TÜPRAŞ 1989 yılında, rafinerilerini modernize etmek, Avrupa Birliği çevre standartlarında ürün üretmek ve böylece şirketin kar potansiyelini ve rekabet gücünü artırmak için 1989-2004 dönemini kapsayan bir Master Yatırım Planı çerçevesinde kapsamlı bir yatırım programı başlatmıştır.

Master Yatırım Planı'nın temel amaçları;

- Düşük değerli siyah ürünlerin yüksek beyaz ürünlere dönüştürülmesi,
- Ürün kalitesinin iyileştirilmesi ve Avrupa Birliği spesifikasyonlarına ulaşılması,
- Enerji tasarrufu sağlanması,
- Çevre kirliliğinin önlenmesi ve insan sağlığının korunmasıdır.

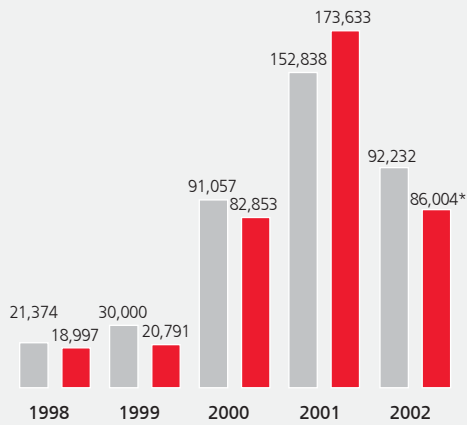
TÜPRAŞ'ın Master Yatırım Planı kapsamında 2.0 milyar doları bulan toplam yatırımlarının 2002 yılı sonu itibarıyla 1,3 milyar dolarlık bölümü tamamlanmış olup, 700 milyon dolarlık bölümü devam etmektedir. Devam eden yatırımların kalan kısmı da 2004 ve 2005 yıllarında tamamlanacaktır. Bu yatırımların tamamlanmasıyla TÜPRAŞ rekabet gücünü artıracak, çevre ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirecek, en son teknolojilerin kullanılması sonucunda yüksek kalitede ürün üretilen ve Avrupa Birliği'nin önümüzdeki yıllar içinde hedeflediği ürün standartlarına ulaşılacaktır.

2001 yılından itibaren ardarda devreye alınan İzmir Rafinerisi CCR-Reformer ve İzomerizasyon Üniteleri ile İzmit Rafinerisi İzomerizasyon Ünitesi sayesinde TÜPRAŞ'ın kurşunsuz benzin üretim kapasitesi 2002 yılında 1.6 milyon ton artmış ve toplam benzin üretimi 4.7 milyon tona yükselmiştir. Devam eden yatırımların tamamlanmasıyla 2005 yılında kurşunsuz benzin üretim potansiyeli 5.8 milyon tona yükselecektir.

YATIRIMLAR

milyar TL

- yatırım ödenekleri
- yatırım harcamaları

* Kur farkı dahil.

Ülkemiz petrol ürünleri tüketiminin (rafineri yakıtları hariç) 2005 yılında 31.0 milyon ton, 2010 yılında ise 35.4 milyon ton düzeyine ulaşacağı tahmin edilmektedir. Artan petrol ürünleri taleplerini karşılamak üzere, Körfez Petrokimya ve Rafineri Müdürlüğü arazisinde yeni bir petrol rafinerisi kurulmasına yönelik olarak yeni rafineri konfigürasyonu ve karlılığı hakkında ön çalışmalarımız devam etmektedir.

Şirketimiz yasal bir yükümlülüğü olmadığı halde piyasaya Avrupa Birliği standartlarında ürünler sunma konusunda öncülük etmektedir. TÜPRAŞ önemli bir adım atarak 1 Ağustos 2002 tarihinden itibaren Kurşunlu Normal Benzini üretimden kaldırmıştır. Ayrıca Kurşunlu Süper Benzinin kurşun içeriği 0.4 gr/lt'den

0.1'gr/lt'ye düşürülerek yaklaşık 320 ton daha az kurşun katkısı kullanılması sağlanmıştır. Yine aynı tarihten itibaren Kurşunsuz Benzin içinde doğal olarak maksimum 0.013 gr/lt seviyesinde bulunan kurşun içeriği de Avrupa Birliği'nde olduğu gibi 0.005 gr/lt'ye indirilmiştir.

Tamamen kurşunsuz benzin üretimine geçilmesi yanında benzen, kükürt ve aromatik için geçerli Avrupa Birliği spesifikasyonlarında üretim yapabilmek için gerekli yatırım çalışmaları da sürmektedir.

Master Yatırım Planı kapsamındaki dizel kükürt giderme ünitesi projelerinin en önemli hedefi 2005 ve 2006 yıllarında, son derece katı olan 2005 yılı Avrupa Birliği motorin standartlarına uygun üretim yapmaktır. Dizel kükürt giderme ünitelerinin tamamlanmasıyla Avrupa Birliği'nde 2005 yılından itibaren yürürlüğe

girecek olan % 0.005 kükürt oranı hedeflenmiştir. Motorindeki hacimce maksimum poliaromatik oranı ise %6'ya indirilecektir.

2002 yılı TÜPRAŞ yatırımları için Devlet Planlama Teşkilatı'nca onaylanan 92,232 milyar TL yatırım ödeneğine karşılık, yıl içinde kur farkı hariç 80,665 milyar TL harcama yapılarak %87'lik nakdi gerçekleşme sağlanmıştır. Ayrıca dış proje kredisi kullanımından dolayı 5,339 milyar TL kur farkı tahakkuk etmiştir.

İZMİT RAFİNERİSİ

İZMİT RAFİNERİSİ

HAMPETROL VE ARA ÜRÜN İŞLEME KAPASİTELERİ

Hampetrol Üniteleri 36,000 m³/gün
 Vakum Üniteleri 14,200 m³/gün
 FCC (Dönüşüm) Ünitesi 2,200 m³/gün
 Hydrocracker Ünitesi 3,656 m³/gün
 Reformer (Oktan Yükseltici) Üniteleri 3,225 m³/gün
 İzomerizasyon Ünitesi 2,628 m³/gün
 Desulfurizer (Kerosene şarjına göre kükürt giderme) Üniteleri 6,900 m³/gün
 Kükürt Üretim Üniteleri 137 ton/gün

HAMPETROL VE ÜRÜN DEPOLAMA KAPASİTELERİ

Hampetrol Depolama
 Brüt 915,000 m³ (15 Tank)
 Ürün ve Ara Ürün Depolama
 Brüt 877,000 m³ (89 Tank)

ARITMA ÜNİTELERİ

Endüstriyel Atık Su Arıtma Ünitesi 1,000 m³/saat
 Balast Su Arıtma Ünitesi 750 m³/saat
 Evsel Atık Su Arıtma Ünitesi 550 m³/gün

11 Ocak 1960 tarihinde kurulan İstanbul Petrol Rafinerisi A.Ş.'nin (İPRAŞ) İzmit Körfezi'nin Tütünçiftlik bölgesinde yaptırdığı rafinerinin, 1961 yılında 1.0 milyon ton/yıl olan hampetrol işleme kapasitesi zaman içinde gerçekleştirilen iki darboğaz giderme ve iki tevsii projesi sonunda 1982 yılında 11.5 milyon ton/yıl olmuştur.

İzmit Rafinerisi bünyesinde üç adet atmosferik ve vakum distilasyon, üç adet kerosen/dizel kükürt giderme, bir adet hydrocracker, bir adet hidrojen, ikişer adet unifiner/reformer, bir adet FCC, bir adet izomerizasyon, asfalt, kükürt üretim, izopentan ve nafta tatlılaştırma üniteleri ile ilgili yardımcı servis üniteleri bulunmaktadır.

Ülkemizin en büyük rafinerisi durumundaki İzmit Rafinerisi'nin büyük yatırımları devam etmektedir.

İZMİT RAFİNERİSİ

YATIRIMLAR

İZMİT RAFİNERİSİ'NİN TAMAMLANAN YATIRIMLARI

İZMİT RAFİNERİSİ İZOMERİZASYON PROJESİ

Bu projeye, halen 55-60 oktan (RON) değeri ile benzine katılan rafineri hafif nafta ürününün tamamı daha yüksek oktanlı (88.5 RON) izomerata dönüştürülecektir. Hafif naftanın oktanındaki bu artış sayesinde benzindeki kurşun katkısı azalacağı gibi İzmit Rafinerisi toplam benzin üretiminde yılda ortalama 200,000 tonluk artış sağlanacaktır. Ünite kapasitesi 2,628 m³/gün olarak tespit edilmiştir.

Projenin mühendislik, satın alma ve inşaat/montaj işleri ihalesi sonuçlandırılarak 9 Aralık 1998 tarihinde TECNICAS REUNIDAS-İspanya/ENTES-Türkiye konsorsiyumu ile sözleşme imzalanmış, inşaat ve montaj işleri 28 Eylül 1999 tarihinde fiilen başlamıştır.

Söz konusu projenin tamamlanma tarihi 28 Ocak 2002 olmasına rağmen iş iki hafta önceden tamamlanarak projenin tümü için 13 Ocak 2002 tarihinde "Time for Completion" kabulü yapılmış ve ilgili sertifika taraflarca imzalanmıştır. Performans test çalışmaları yapılmış olup istenilen garanti değerleri de sağlanmıştır. 24 Mayıs 2002 tarihi itibarıyla geçici kabulü yapılan projenin toplam yatırım tutarı 78 milyon dolar olup, iç karlılık oranı %13'dür. Yatırım kendisini 7 yılda geri ödeyecek ve milli ekonomimize yılda yaklaşık 19 milyon dolar katma değer sağlayacaktır.

İZMİT RAFİNERİSİ'NİN DEVAM EDEN PROJELERİ

İZMİT RAFİNERİSİ YENİ REFORMER VE DİZEL KÜKÜRT GİDERME ÜNİTESİ TESİSİ PROJESİ

Proje kapsamındaki yeni dizel kükürt giderme ünitesinin amacı, motorindeki kükürt üst sınır değerini Avrupa Birliği ülkelerinde 2005 yılında yürürlüğe girecek olan 50 ppm düzeyine düşürmektir. Proje kapsamında rafineri benzin paçalının oktanını artırmak için yeni bir CCR Reformer Ünitesinin tesisi de öngörülmüştür.

Projenin Yeni Reformer ve Dizel Kükürt Giderme Ünitelerine ait temel mühendislik ve garanti anlaşması UOP firmasıyla yapılmıştır. Detay mühendislik, satın alma ve inşaat/montaj işleri ihalesi sonuçlandırılarak, TECNICAS REUNIDAS-İspanya ALARKO-Türkiye/AKFEN-Türkiye konsorsiyumu ile 13 Kasım 2002 tarihinde sözleşme imzalanmıştır.

Dizel işleme kapasitesi 8,500 m³/gün, CCR Reformer şarj kapasitesi ise 4,500 m³/gün olarak belirlenen tesislerin 2005 yılında tamamlanması planlanmış olup, toplam yatırım tutarı 285 milyon dolardır. Projenin iç karlılık oranı %18.8 olup, yatırım kendisini 5 yılda geri ödeyecek ve milli ekonomimize yılda yaklaşık 51 milyon dolar katma değer sağlayacaktır.

İZMİT RAFİNERİSİ ENSTRÜMAN SİSTEMLERİNİN MODERNİZASYONU PROJESİ

Bu proje ile 1972 ve 1982 yılında devreye alınan ünitelerin mevcut analog kontrol sistemlerinin bilgisayarlı kontrol sistemlerine (DCS) dönüştürülmesi ile prosesler daha hassas kontrol edilerek ürün kalitelerinin iyileştirilmesi, ünitelerin verim ve karlılıklarının artırılması amaçlanmıştır.

Gerekli enstrüman malzemelerinin tümü temin edilmiş olup, DCS de Honeywell firmasından temin edilmiştir. Projenin 2003 yılında bitirilmesi planlanmıştır.

KARLILIK ARTIRMA ÇALIŞMALARI

İZMİT RAFİNERİSİ KAR ARTIRMA ÇALIŞMASI

TÜPRAŞ ve UOP Firması, Mart 2001'de Kar Artırma Programına başlamıştır. PEP (Profit Enhancement Program) çalışmasının amacı TÜPRAŞ İzmit Rafinerisi'nin karlı çalışmasını geliştirici projeleri teşhis etmek ve uygulamaktır. Firma çalışanları ve TÜPRAŞ elemanları kar artırıcı projeleri maliyet gerektirmeyen, düşük maliyetli ve yatırım gerektiren uygulamalar olmak üzere belirlemiş olup, 2002 yılında uygulanmasına karar verilen projeler tamamlanmıştır. PEP Projesi ile 2002 yılının sonuna dek toplam 8.7 milyon dolar kar elde edilmiştir. Kar artırıcı çalışmalar devam etmektedir.

İZMİR RAFİNERİSİ

İZMİR RAFİNERİSİ

HAMPETROL VE ARA ÜRÜN İŞLEME KAPASİTELERİ

Hampetrol Üniteleri 36,000 m³/gün
 Vakum Üniteleri 12,672 m³/gün
 FCC (Dönüşüm) Ünitesi 2,208 m³/gün
 Hydrocracker Ünitesi 2,616 m³/gün
 Reformer (Oktan Yükseltici) Üniteleri 4,668 m³/gün
 İzomerizasyon Ünitesi 1,908 m³/gün
 Desulfurizer (Kerosene şarjına göre kükürt giderme) Üniteleri 2,880 m³/gün
 Visbreaker Ünitesi 3,100 m³/gün
 Kükürt Üretim Üniteleri 113 ton/gün

HAMPETROL VE ÜRÜN DEPOLAMA KAPASİTELERİ

Hampetrol Depolama
 Brüt 590,000 m³ (10 Tank)
 Ürün ve Ara Ürün Depolama
 Brüt 1,045,000 m³ (135 Tank)

ARITMA ÜNİTELERİ

Endüstriyel Atık Su Arıtma Ünitesi 2x600 m³/saat
 Balast Su Arıtma Ünitesi 2x260 m³/gün
 Evsel Atık Su Arıtma Ünitesi 150 m³/saat

Türkiye'nin artan petrol ürünleri talebini karşılamak amacıyla İzmir'in Aliğa ilçesinde 1968 yılında yapımına başlanan İzmir Rafinerisi 1972 yılında işletmeye alınmıştır. Kuruluşunda 3.0 milyon ton/yıl olan hampetrol işleme kapasitesi, kademeli olarak uygulanan darboğaz giderme projeleri ve 1987 yılında tamamlanan tevsii projesi sonunda 10.0 milyon ton/yıla ulaşmıştır.

İzmir Rafinerisi'nde iki adet atmosferik distilasyon ve vakum distilasyon, kerosen/dizel kükürt giderme, LPG, kükürt üretim, iki adet unifier/reformer, FCC, asfalt, hydrocracker, visbreaker, nafta ve kerosen tatlılaştırma üniteleri ile bu ünitelerin yardımcı servis gereksinimini karşılayan sistemler bulunmaktadır. Ayrıca 300,000 ton/yıl kapasiteli ülkemizin tek makina yağı kompleksi İzmir Rafinerisi'ndedir.

Ülkemizin ikinci büyük rafinerisi olan İzmir Rafinerisi büyük yatırımlarla yenilenmiş ve modernize edilmiştir.

İZMİR RAFİNERİSİ

YATIRIMLAR

İZMİR RAFİNERİSİ'NİN DEVAM EDEN PROJELERİ

İZMİR RAFİNERİSİ DİZEL KÜKÜRT GİDERME ÜNİTESİ TESİSİ PROJESİ

Projenin amacı, motorindeki kükürt üst sınır değerini Avrupa Birliği ülkelerinde 2005 yılında yürürlüğe girecek olan 50 ppm düzeyine düşürmektir.

Projenin temel mühendislik paketi UOP'den temin edilmiş olup, detay mühendislik, satınalma ve inşaat/montaj işleri ihalesi sonuçlandırılarak LG Engineering-Güney Kore/GÜRİŞ-Türkiye konsorsiyumu ile 15 Ocak 2002 tarihinde sözleşme imzalanmış, inşaat ve montaj işleri 21 Ağustos 2002 tarihinde fiilen başlamıştır.

Dizel işleme kapasitesi 9,600 m³/gün olarak belirlenen tesisin 2004 yılında tamamlanması planlanmış olup, toplam yatırım tutarı 121 milyon dolardır. Projenin iç karlılık oranı %35.3 olup, yatırım kendisini 1.8 yılda geri ödeyecek ve milli ekonomimize yılda yaklaşık 89.5 milyon dolar katma değer sağlayacaktır.

KARLILIK ARTIRMA ÇALIŞMALARI

İZMİR RAFİNERİSİ KAR ARTIRMA ÇALIŞMASI

TÜPRAŞ ve KBC Firması, Mart 2001'de Kar Artırma Programına (PEP) başlamıştır. PEP çalışmasının amacı TÜPRAŞ İzmir Rafinerisinin karlılığını artırıcı projeleri saptamak ve uygulamaktır. Firma çalışanları ve TÜPRAŞ elemanları kar artırıcı projeleri maliyet gerektirmeyen, düşük maliyetli ve yatırım gerektiren uygulamalar olmak üzere belirlemiş olup, 2002 yılında uygulanmasına karar verilen projeler tamamlanmıştır. PEP projesi ile 2002 yılının sonuna dek toplam 7.2 milyon dolar kar elde edilmiştir. Kar artırıcı çalışmalar devam etmektedir.

İZMİR RAFİNERİSİ ENSTRÜMAN VE ELEKTRİK SİSTEMLERİNİN MODERNİZASYONU PROJESİ

Proje kapsamında Makina Yağları Kompleksi, 7000 Ünitesi, FCC Ünitesi ve kazanların DCS'e geçirilmesi işi ile 6.3 kV elektrik sisteminin rehabilitasyonu gerçekleştirilecektir.

6.3 kV sistem analizi planlama ve projelendirme işi SIEMENS firması tarafından tamamlanmış ve elektrik sisteminin rehabilitasyonu ile ilgili avan proje hazırlanmıştır.

7000, 7500, 3200 üniteleri enstrüman sistemlerinin modernizasyonu işinde tüm malzeme rafineriye gelmiş olup, montaj çalışmaları tamamlanmıştır. DCS Yokogowa firmasından temin edilmiş olup, devreye alma çalışmaları tamamlanmıştır.

FCC ünitesinin enstrüman sistemlerinin modernizasyonu işinde DCS ve saha cihazlarının satınalma işlemleri bitirilmiş, FCC ünitesi ve DCS devrede olup, 21 Temmuz 2002 tarihi itibarıyla geçici kabul yapılmıştır.

Makina Yağları Ünitesi'nin enstrüman sistemlerinin modernizasyonu işinde DCS ve saha cihazlarının satın alınması ile ilgili ihale dosyası hazırlıkları tamamlanmış ve firmalardan alınan teklifler değerlendirilerek kazanan firma 14 Kasım 2002 tarihinde işe başlamıştır. Mühendislik çalışmaları devam etmektedir.

İZMİR RAFİNERİSİ BENZİN SPESİFİKASYONLARI İYİLEŞTİRME ÇALIŞMALARI

Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde yeni spesifikasyonlar benzinde kükürt içeriği 50 wt. ppm. max., benzen içeriği %1 vol. max. ve aromatik içeriği %35 vol. max. olarak verilmektedir. Hedeflenen spesifikasyonlarda benzin üretiminin gerçekleştirilmesi için, kükürt içeriği yüksek olan FCC benzininde kükürt giderme, benzen içeriği yüksek olan reformatta benzen giderme tesislerinin kurulması planlanmıştır.

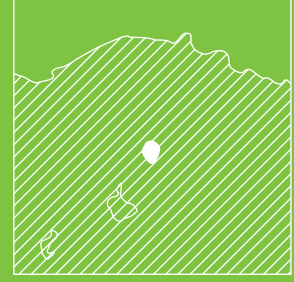
2004 yılında tamamlanması planlanan projenin toplam yatırım tutarı 20 milyon dolar olup, iç karlılık oranı %35'tir. Yatırım kendisini 2 yılda geri ödeyecek, milli ekonomimize yılda yaklaşık 13.5 milyon dolar katma değer sağlayacaktır.

KIRIKKALE RAFİNERİSİ

KIRIKKALE RAFİNERİSİ

HAMPETROL VE ARA ÜRÜN İŞLEME KAPASİTELERİ

Hampetrol Üniteleri 18,000 m³/gün
 Vakum Üniteleri 4,800 m³/gün
 Reformer (Oktan Yükseltici) Üniteleri 3,200 m³/gün
 İzomerizasyon Ünitesi 1,435 m³/gün
 Desulfurizer (Kerosene şarjına göre kükürt giderme) Üniteleri 2,700 m³/gün
 Hydrocracker Ünitesi 2,300 m³/gün
 Kükürt Üretim Üniteleri 83 ton/gün

ARITMA ÜNİTELERİ

Atık Su Arıtma Ünitesi, 630 m³/saat

Başta Ankara olmak üzere Orta Anadolu Bölgesi'nin birçok ilinin petrol ürünleri talebini karşılamak amacıyla kurulan Kırıkkale Rafinerisi 25 Ekim 1986 tarihinde işletmeye alınmıştır. Stratejik amaçlarla Kırıkkale yakınlarındaki Hacılar'da inşaatına 1976 yılında başlanılan rafinerinin hampetrol işleme kapasitesi 5.0 milyon ton/yıldır. Rafinerinin hampetrol ikmali, BOTAŞ'ın Ceyhan Terminali'nden 447 km uzunluk ve 5.0 milyon ton/yıl kapasitesi olan Ceyhan-Kırıkkale Boru Hattı ile yapılmaktadır.

Rafineri bünyesinde atmosferik ve vakum distilasyon, unifiner, reformer, asfalt, hydrocracker ve kükürt üretim üniteleri ile yakıt gazı, LPG, kerosen dizel kükürt giderme ve nafta tatlılaştırma üniteleri bulunmaktadır.

Ülkemizin en büyük kara rafinerisi durumundaki Kırıkkale Rafinerisi son derece modern ünitelere sahiptir.

HAMPETROL VE ÜRÜN DEPOLAMA KAPASİTELERİ

Hampetrol Depolama
 Brüt 471,000 m³ (5 Tank)
 Ürün ve Ara Ürün Depolama
 Brüt 643,000 m³ (82 Tank)

KIRIKKALE RAFİNERİSİ

YATIRIMLAR

KIRIKKALE RAFİNERİSİ'NİN TAMAMLANAN YATIRIMLARI

KIRIKKALE RAFİNERİSİ HAMPETROL VE VAKUM ÜNİTELERİ SOĞUTMA DARBOĞAZLARI GİDERME PROJESİ

Kerkük Hampetrolü (36 API) işleyecek şekilde tasarlanan ünitelerde Körfez Krizinden sonra diğer menşeli hampetroller (25-44 API) işlenmeye başlamış olup, ince hampetrollerde atmosferik distilasyon ünitesi tepe sisteminde, ağır hampetrollerde ise atmosferik ve vakum distilasyon ünitesi dip sistemlerinde soğutma darboğazları ortaya çıkmıştır.

Söz konusu darboğazların giderilmesi amacıyla bazı ısı değiştiricilerin değiştirilmesi ile ilgili inşaat ve montaj çalışmaları tamamlanarak üniteler devreye alınmış ve proje 2002 yılında tamamlanmıştır.

KIRIKKALE RAFİNERİSİ'NİN DEVAM EDEN PROJELERİ

KIRIKKALE RAFİNERİSİ DİZEL KÜKÜRT GİDERME VE REFORMER ÜNİTESİ MODERNİZASYONU PROJESİ

Proje kapsamındaki yeni dizel kükürt giderme ünitesinin amacı, motorindeki kükürt üst sınır değerini Avrupa Birliği ülkelerinde 2005 yılında yürürlüğe girecek olan 50 ppm düzeyine düşürmektir.

Dizel işleme kapasitesi 4,500 m³/gün olarak belirlenen dizel kükürt giderme ünitesinin 2004 yılında tamamlanması planlanmıştır. Projenin toplam yatırım tutarı 175 milyon dolar olup, milli ekonomimize yılda yaklaşık 116 milyon dolar katma değer sağlayacaktır. Dizel kükürt giderme ünitesinin lisans ve temel mühendislik paketi ABB firmasından, CCR ünitesi lisans ve temel mühendislik paketi AXENS firmasından temin edilmektedir.

Proje kapsamındaki reformer ünitesinin kapasitesi 3,200 m³/gün olup, amaç daha yüksek aktiviteli reformat üretmek rafinerinin kurşunsuz benzin üretimini artırmaktır. Proje kapsamında ayrıca 15 MW kapasiteli bir adet buhar türbini de tesis edilecektir.

Projenin detay mühendislik, satınalma ve inşaat/montaj işleri ile ilgili ihale dokümanları firmalara teslim edilmiş olup, 1 Temmuz 2003 tarihinde teknik teklifler alınarak değerlendirme çalışmalarına başlanacaktır.

BATMAN RAFİNERİSİ

BATMAN RAFİNERİSİ

HAMPETROL VE ARA ÜRÜN İŞLEME KAPASİTELERİ

Hampetrol Üniteleri 3,500 m³/gün
 Vakum Üniteleri 340 m³/gün
 Reformer (Oktan Yükseltici) Üniteleri 215 m³/gün

ARITMA ÜNİTELERİ

Atık Su Arıtma Ünitesi, 290 m³/saat

Ülkemizin ilk rafinerisi olan Batman Rafinerisi 1955 yılında Batman'da 330 bin ton/yıl kapasite ile kurulmuştur. Artan bölge talebini karşılamak üzere rafinerinin kapasitesi 1960 yılında tamamlanan darboğaz giderme çalışmasıyla 580 bin ton/yıla çıkarılmıştır. Yenileme çalışmaları aralıksız devam eden Batman Rafinerisi'nin hampetrol işleme kapasitesi yeni bir ünitenin işletmeye alınması ile 1972 yılında 1.1 milyon ton/yıla ulaşmıştır.

Rafineride iki adet hampetrol distilasyon ünitesi yanında vakum, reformer, LPG ve asfalt üretim üniteleri bulunmaktadır.

HAMPETROL VE ÜRÜN DEPOLAMA KAPASİTELERİ

Hampetrol Depolama
 Brüt 32,000 m³ (4 Tank)
 Ürün ve Ara Ürün Depolama
 Brüt 123,000 m³ (67 Tank)

1970 YILINDA PETROKİMYA ALANINDA ÜRETİME BAŞLAMIS OLAN TESİSLER TÜRK SANAYİNİN İHTİYACI OLAN MAMULLERİ ÜRETMEKTEDİR .

Yarımcı Kompleksi Tesisleri, Petkim Petrokimya Holding A.Ş.'nin ilk kompleks yatırımı olarak; Etilen, Klor Alkali, Vinil Klorür Monomer, Polivinil Klorür, Alçak Yoğunluk Polietilen fabrikaları ile 1970 yılında petrokimya alanında üretime başlamıştır.

1972-1976 yılları arasında Karbon Siyahı, Stiren, Polistiren, DDB, BDX, SBR, CBR ve Kaprolaktam fabrikaları da devreye alınarak Yarımcı Kompleksi kuruluşunu tamamlamıştır.

Kompleks, dünya petrokimya sanayiindeki gelişmelerin paralelinde 1987-1990 yılları arasında en verimli dönemini yaşamış ve 1991 yılından itibaren krize girmiştir. 1990-1995 yılları arasında Klor Alkali, Etilen, Stiren, LAB (DDB) ve Kaprolaktam fabrikalarının üretimine son verilmiştir. Söz konusu fabrikalar sökülürken fabrika alanları yatırıma elverişli boş alanlar haline getirilmiştir. 2001 yılı içerisinde ise PE, PVC ve VCM fabrikalarının üretimine son verilmiştir.

Yarımcı Kompleksi Tesisleri, Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 05/10/2001 tarih ve 2001/54 sayılı kararı ile TÜPRAŞ Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.'ye devredilmiş olup, Körfez Petrokimya ve Rafineri Müdürlüğü unvanı altında butadien ekstraksiyon, polistiren, karbon siyahı, polibutadien, stiren butadien kauçuk fabrikaları ve Yardımcı İşletme Üniteleri ile birlikte üretime devam etmektedir.

KARBON SİYAHİ FABRİKASI

Kurulu Kapasite	15,000 ton/yıl
Lisansör Firma	Philips Petroleum Co., ABD
Mühendislik ve Tedarik Müteahhidi	Euro Technica İtalya - Snam Progetti, İngiltere
Montaj Firması	Petkim, Türkiye
İşletmeye Alınış Tarihi	28 Şubat 1974
Tevsii Tarihi	1981
Tevsii Sonrası Kapasite	40,000 ton/yıl
KS/Aromatik Yağ Dönüşüm Oranı	%53

POLİSTİREN FABRİKASI

Kurulu Kapasite	15,000 ton/yıl
Lisansör Firma	Costen Oil & Chemical Co., ABD
Mühendislik ve Tedarik Müteahhidi	Litwin S.A., Fransa
Montaj Firması	Petkim, Türkiye
İşletmeye Alınış Tarihi	04 Nisan 1975
Tevsii Tarihi	1988
Tevsii Sonrası Kapasite	27,000 ton/yıl
PS/Stiren Dönüşüm Oranı	%103

STİREN BUTADİEN KAUÇUK FABRİKASI

Kurulu Kapasite	33,000 ton/yıl
Lisansör Firma	Polysar, Kanada
Mühendislik ve Tedarik Müteahhidi	Heurtey S.A., Fransa
Montaj Firması	Petkim, Türkiye
İşletmeye Alınış Tarihi	19 Mart 1975
SBR/Latex Dönüşüm Oranı	%23

POLİBUTADİEN KAUÇUK FABRİKASI

Kurulu Kapasite	20,000 ton/yıl
Lisansör Firma	Polysar, Kanada
Mühendislik ve Tedarik Müteahhidi	Heurtey S.A., Fransa
Montaj Firması	Petkim, Türkiye
İşletmeye Alınış Tarihi	30 Nisan 1975
CBR/BDX Dönüşüm Oranı	%97

BUTADİEN EKSTRAKSİYON FABRİKASI

Kurulu Kapasite	33,000 ton/yıl
Lisansör Firma	Shell International, Hollanda
Mühendislik ve Tedarik Müteahhidi	Heurtey S.A., Fransa
Montaj Firması	Petkim, Türkiye
İşletmeye Alınış Tarihi	20 Şubat 1975
BDX/C4 Dönüşüm Oranı	%50

YARIMÇA KOMPLEKSİ YARDIMCI İŞLETME ÜNİTELERİ

BUHAR ÜRETİM ÜNİTESİ

Kurulu Kapasite	120 ton/h
Lisansör Firma	BW.CE
Mühendislik ve Tedarik Müteahhidi	SIM. Chem. İngiltere, Tümaş-Türkiye
Montaj Firması	Foster-Wheeler, ABD
İşletmeye Alınış Tarihi	07.04.1969 BW Kazan, 27.06.1973 CE Kazan
Tevsii Tarihi	1975-1986
Tevsii Sonrası Kapasite	6x100 = 600 ton/h

HAVA ÜNİTESİ

Kurulu Kapasite	5,000 Nm ³ /h
Lisansör Firma	CENTAC
Mühendislik ve Tedarik Müteahhidi	SIM. Chem. İngiltere, Tümaş-Türkiye
Montaj Firması	Foster-Wheeler, ABD
İşletmeye Alınış Tarihi	15 Mayıs 1969
Tevsii Tarihi	1972-1973
Tevsii Sonrası Kapasite	29,000 Nm ³ /h

NİTROJEN ÜNİTESİ

Kurulu Kapasite	840 Nm ³ /h
Lisansör Firma	W.C. HOLMES
Mühendislik ve Tedarik Müteahhidi	SIM. Chem. İngiltere, Tümaş-Türkiye
Montaj Firması	Foster-Wheeler, ABD
İşletmeye Alınış Tarihi	05 Mayıs 1969
Tevsii Tarihi	1973
Tevsii Sonrası Kapasite	1,260 Nm ³ /h

ÜRETİM

2002 yılında olumsuz pazar koşulları ve BDX fabrikasının faaliyetlerinin durdurulmasına bağlı olarak yaşanan Butadien 1.3 stok yetersizliğine rağmen, öngörülen hedefler doğrultusunda üretime devam edilmiştir.

Polistiren fabrikasında PETKİM-ARGE ile yürütülen ortak çalışma sonucu, piyasa talebini karşılayacak özellikte Köpük PS (EPS) elde edilmesi konusunda başarı sağlanarak üretime geçilmiş olup, kapasite artırma çalışmalarına devam edilmektedir.

PETROKİMYA ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ (ton)

Ürünler	2002
Polistiren	4,230
Stiren Butadien Kauçuk (SBR)	21,065
Poli Butadien Kauçuk (CBR)	14,455
Karbon Siyahı (KS)	37,174
Butadien 1,3	25,392
Diğer	26,332
GENEL TOPLAM	128,648

SATIŞ

2002 yılı içinde hammadde fiyatlarındaki anormal artışlar ve hammadde temininde yaşanan zorluklara rağmen, Körfez Petrokimya ve Rafineri Müdürlüğü 73.5 bin ton yurt içi, 3.1 bin ton yurt dışı 2.4 bin ton ihracat kayıtlı olmak üzere toplam 79.0 bin ton (üretim ve havuz artıkları hariç) satış yapmıştır.

Karbon Siyahı satışları son beş yılın en yüksek miktarıdır. Ayrıca Sentetik Kauçuk ve Karbon Siyahı türleri son beş yılın en yüksek fiyatları ile satılmıştır.

PETROKİMYA ÜRÜNLERİ SATIŞLARI (ton)

Ürünler	2002
Polistiren	4,912
Stiren Butadien Kauçuk (SBR)	19,433
Poli Butadien Kauçuk (CBR)	11,936
Karbon Siyahı (KS)	36,604
Diğer Ürünler	637
İÇ SATIŞ TOPLAM	73,522
Polistiren	-
Stiren Butadien Kauçuk (SBR)	916
Poli Butadien Kauçuk (CBR)	542
Karbon Siyahı (KS)	939
Diğer Ürünler	-
İHRAÇ KAYITLI SATIŞ TOPLAM	2,398
TOPLAM YURTIÇİ SATIŞLAR	75,920
DIŞ SATIM	3,097
TOPLAM SATIŞ	79,017

TÜPRAŞ KURULUŞUNDAN BU YANA ÇEVRE VE TOPLUM SAĞLIĞINA SON DERECE DUYARLI BİR TUTUM SERGİLEMİŞ, ÇALIŞANLARINA VE TEDARİKÇİLERİNE SAĞLIKLI VE EMNİYETLİ BİR ÇALIŞMA ORTAMI VE İŞ GÜVENLİĞİ SAĞLAMAYI TAAHHÜT ETMİŞTİR.

PERSONEL VE EĞİTİM

2002 yılı için öngörülen 5,080 kişilik kadroya karşılık, yıl sonu itibarıyla personel sayısı 4,716 kişi olmuştur. Buna göre fiili personel sayısının onaylanmış kadroya oranı %92.8 olarak gerçekleşmiştir. Yıl içinde 23 personel işe alınmış, 300 personel işten ayrılmıştır.

Sürdürülebilir bir başarı için performansı yüksek personel gerekliliğinin bilincinde olan TÜPRAŞ, çalışanlarının motivasyon, bilgi ve beceri düzeylerini en üst düzeye getirmeyi amaçlamaktadır. Üretim ve destek süreçlerinin her aşamasında, tüm çalışanların katılımı ile sistemin etkinliği ve geliştirilmesi yönünde sürekli iyileştirme yapmak, sistem hedeflerinin çalışanlara iletilmesini, net bir şekilde anlaşılmasını ve uygun iletişimin

kurulmasını sağlamak TÜPRAŞ'ın eğitim politikasının temel taşlarıdır. Bu bağlamda 2002 yılında 500 personelimiz (14,376 adam/saat) yurt içinde, 93 personelimiz (5,792 adam/saat) yurt dışında yatırım, inceleme, araştırma konularında çeşitli sempozyum, kurs ve konferanslara katılmıştır. Ayrıca teknik emniyet, sivil savunma, operatör oryantasyonu gibi amaçlarla 8,950 personele (79,526 adam/saat) kurum içi eğitim sağlanmıştır.

Bunlara ilave olarak, çeşitli kuruluşlardan gelen 3,117 kişiye (951,344 adam/saat) Şirketimiz tarafından eğitim verilmiştir.

TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ

TÜPRAŞ'ın tüm aktivitelerinde kalite, çevre, toplum ve çalışan sağlığına olan duyarlılığı çerçevesinde ;

- ISO 9001:2000 Kalite Yönetim Sistemi
- ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi
- OHSAS 18001 İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi

uygulamalarıyla ilgili belgelendirme çalışması devam etmektedir.

EMNİYET-ÇEVRE-SAĞLIK

TÜPRAŞ kuruluşundan bu yana çevre ve toplum sağlığına son derece duyarlı bir tutum sergilemiştir. Çevre, iş sağlığı ve güvenliği konularında tabii olduğu yerel ve uluslararası mevzuata uyumlu çalışmayı, çalışanlarının, ziyaretçilerinin ve komşularının TÜPRAŞ'ın faaliyetleri nedeniyle maruz kalabilecekleri tehlike ve riskleri en aza indirmeyi, çalışanlarına ve tedarikçilerine sağlıklı ve emniyetli bir çalışma ortamı, iş güvenliği sağlamayı taahhüt eden TÜPRAŞ bu konuda çalışmalarını titizlikle sürdürmektedir. Nihai hedefimiz emniyet, çevre, iş sağlığı ve iş güvenliği konularında mevcut yasa, tüzük ve yönetmelikleri uygulayarak Avrupa Birliği standartlarında faaliyet göstermek, aynı zamanda çevre bilincinin oluşmasına ve gelişmesine önayak olmaktır.

TEKNİK EMNİYET

Rafinerilerimizde çalışmalarımızı "Önce Emniyet" prensibinden hareket ederek sürdürmekteyiz. İşçi sağlığı ve iş güvenliği tüm çalışanlarımızın vazgeçilmez önceliğidir. Bu konuda sorumluluk en üstten en alt kademeye kadar tüm yöneticilerimize aittir. Emniyet kurallarının belirlenmesi uluslararası standartlar ve çalışanlarımızın önerileri doğrultusunda olup, bu kuralların eksiksiz uygulanması ana ilkemizdir.

Şirketimizde, tüm personelin yangın ve iş güvenliği konularında eğitilmesini ve bilinçlenmesini sağlamak amacıyla Emniyet Haftası düzenlenmektedir. Bu süreçte afiş altına slogan bulma ve sloganlı resim yarışmaları açılarak personelin haftanın etkinliklerine katılımı sağlanmakta; dereceye giren resimler emniyet panosunda sergilenmektedir. Ayrıca, ünitelerin temizlik ve düzen kontrolleri ile bir yıl içinde yapmış oldukları iş kazaları değerlendirilerek ilk üç dereceye giren üniteler ödüllendirilmektedir.

Sürekli verilen eğitimler ve düzenli olarak uygulanan önleyici planlar sayesinde iş kazalarının ve meslek hastalıklarının

uluslararası kabul görmüş asgari seviyede tutulması amaçlanmaktadır.

Teknik emniyet ve yangınla mücadele sistemleri, en son teknoloji ürünü yangın arazözleri ve diğer ekipmanlar ile modernize edilmiş, böylelikle yangın ve doğal afetlerin doğurabileceği riskler en aza indirilmiştir. Yangın eğitimleri her ay tekrarlanmakta, değişik senaryolara göre düzenli olarak yangın tatbikatları yapılmaktadır.

Deniz ve nehirlerde meydana gelebilecek mahsul kaçaklarına etkin bir şekilde müdahale edilebilmesi için İngiltere'de bulunan OSRL (Oil Spill Response Ltd.) şirketi ile beş rafineriyi kapsayan bir anlaşma yapılmıştır.

Rafinerilerde mahsul kaçaklarına etkin bir şekilde müdahale edilebilmesi için Oil Spill Response Limited (OSRL) şirketi ile organize edilen "Petrol Döküntülerinin Temizlenmesi" konulu eğitime, rafinerilerden elemanların katılımı sağlanmıştır.

ÇEVRENİN KORUNMASI

Çevre koruma konusuna büyük önem veren TÜPRAŞ'ta atık sular fiziksel, kimyasal ve biyolojik arıtmalardan geçirilerek yönetmeliklerde belirtilen standartların üzerinde deşarj edilmektedir. Söz konusu deşarj için periyodik olarak izin alınmaktadır. TÜPRAŞ'ta, iskelelerde ve gemilerde meydana gelebilecek yangın ve mahsul kaçaklarına müdahale edebilecek su ve köpük püskürtme sistemleri ile donanımlı römorkörler mevcuttur. Akaryakıt dökülmelerini kontrol altına almak ve toplamak için yüzer bariyerler ve sıyrıcı pompalar her an kullanıma hazırdır.

Rafinerilerde bacaların birleştirilmesi, yükseltilmesi ve kükürt oranı %1.5'in altında olan düşük kükürtlü yakıtların kullanılması sayesinde hava kirliliği ile mücadele çalışmalarında ve baca gazı emisyon izinlerinin alınması konusunda önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Yüzer tavanların conta sistemleri çift sızdırmaz hale getirilerek tanklardan hidrokarbon emisyonları kabul edilebilir limitlerin altına indirilmiştir. İzmir ve Kırıkkale rafinerilerinde doğal gaz kullanımı bu yıl içerisinde sağlanacaktır.

TÜPRAŞ Genel Müdürlüğü, İzmit Rafineri Müdürlüğü ve Körfez Petrokimya ve Rafineri Müdürlüğü'nde 14001 Çevre Yönetim Sistemi kurulması çalışmaları kapsamında atıkların yönetimi konusunda yapılan düzenlemeler ve çalışmalar ile katı, tehlikeli ve tıbbi atıkların kaynağında ayrılarak, etkin bir şekilde kontrolü ve bertarafı sağlanmaktadır. Diğer rafinerilerde de etkin bir atık yönetiminin uygulanması için çalışmalara başlanmıştır.

TÜPRAŞ İzmit Rafinerisi'nde çeşitli kaynaklardan gelen ve dört adet toprak havuzda toplanmış organik ve inorganik menşeli yaklaşık 31,000 m³ katı atığın bertarafı için yapılan uluslararası ihale sonucunda Willacy Oil şirketiyle anlaşma sağlanmış olup, Haziran 2002 sonunda temizlik çalışmaları tamamlanarak 1,117 m³ hidrokarbon geri kazanılmıştır.

TÜPRAŞ Körfez Petrokimya ve Rafineri Müdürlüğü sınırları içerisinde tehlikeli atık ve evsel atık havuzları, tehlikeli atık ihtiva eden variller ve İzmit Rafineri Müdürlüğü OWS havuzlarındaki toplam 16,000 m³ çamurun temizliği ve bertaraf işlemleri için Eylül 2002 tarihinde İzaydaş firması ile anlaşma yapılmıştır.

İŞ GÜVENLİĞİ VE İŞÇİ SAĞLIĞI

TÜPRAŞ rafinerilerinde işçi sağlığını koruma ve iş güvenliği sağlama konuları, standart, tüzük ve yönetmeliklerle sürekli kontrol altında tutulmaktadır.

Personele ilk yardım konusunda teorik ve pratik eğitimler verilmekte, yıllık periyodik sağlık kontrolleri gerçekleştirilmektedir. Özel muayene ve tetkik gerektiren ünitelerde çalışanların kontrolleri ile portör muayeneleri yapılmakta, radyasyon riski olan yerlerde çalışanların dozimetrelere periyodik olarak kontrol edilmektedir.

TÜPRAŞ Genel Müdürlüğü, İzmit Rafineri Müdürlüğü ve Körfez Petrokimya ve Rafineri Müdürlüğü'nde OHSAS 18001 İş Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetim Sistemlerinin kurulması çalışmaları kapsamında Genel Müdürlük ve Rafinerilerde, çalışanların ve ziyaretçilerin maruz kalabilecekleri tehlikeler belirlenerek risk analizi çalışmaları yapılmıştır.

MALİ DURUM

TÜPRAŞ, 2002 yılı faaliyet dönemini, tüm kesimlerde yaşanan ekonomik daralma ve tırmanan Irak krizine rağmen, üretimini ve ihracatını artırarak başarılı bir şekilde tamamlamıştır.

TÜPRAŞ 2002 yılında cirosunu yükselterek %41 artışla 15.5 katrilyon TL'na ulaştırmış ve KDV dahil devlete ödenen vergiler de %62 oranında artışla 8.9 katrilyon TL olarak gerçekleşmiştir. Ekonomik krizin ağır şartları tüm yıl boyunca hissedilmiş olmasına rağmen, TÜPRAŞ yatırımlarını sürdürmeye devam etmiştir. Diğer taraftan iştiraki DİTAŞ'ta %29 olan sermaye payını Yüksek Planlama Kurulu kararı doğrultusunda 16.5 milyon dolar bedel ödeyerek %79.98'e çıkarmıştır.

TÜPRAŞ 2002 yılında, 2001 yılına göre %22.1 artışla 7,757.4 trilyon TL net satış hasılatı sağlamıştır. Bu hasılatın 7,454.1 trilyon TL satışların maliyeti ve 166.4 trilyon TL pazarlama satış ve dağıtım giderleri ve genel yönetim giderlerinden oluşan faaliyet giderlerinin

indirilmesinden sonra 136.9 trilyon TL işletme faaliyeti karı kaydedilmiştir.

İşletme faaliyet karına 382.1 trilyon TL diğer faaliyetlerden olağan ve olağandışı gelirlerin ilavesi ile oluşan tutardan 216 trilyon TL diğer faaliyetlerden olağan ve olağandışı giderlerin ve 45.4 trilyon TL finansman giderlerinin düşülmesi sonunda 2002 yılı vergi öncesi dönem karı 257.5 trilyon TL olarak gerçekleşmiştir. Dönem karının vergi ve yasal yükümlülükleri 83.6 trilyon TL düşüldükten sonra net dönem karı 173.9 trilyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Yatırımcılarına TÜPRAŞ'ın 2003 yılı birinci çeyrek stratejisindeki başarıyı müjdelemek için, bu dönemde vergi öncesi 294.4 trilyon TL, net olarak 188.2 trilyon TL kar sağlandığını burada belirtmek gerekli olacaktır.

DENETİM RAPORU

İÇİNDEKİLER

- 49- Bağımsız Denetim Raporu
- 50- Bilanço
- 52- Gelir Tablosu
- 53- Fon Akım Tablosu
- 54- Nakit Akım Tablosu
- 55- Bilanço Dipnotları
- 66- Gelir Tablosu Dipnotları

TÜRKİYE PETROL RAFİNERİLERİ ANONİM ŞİRKETİ
1 OCAK 2002- 31 ARALIK 2002 HESAP DÖNEMİNE AİT
BAĞIMSIZ DENETİM RAPORU

1. Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.'nin ("Şirket") 31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla düzenlenmiş bilançosunu ve bu tarihte sona eren hesap dönemine ait gelir tablosunu incelemiş bulunuyoruz. İncelememiz, genel kabul görmüş denetim ilke, esas ve standartlarına uygun olarak yapılmış ve dolayısıyla hesap ve işlemlerle ilgili olarak muhasebe kayıtlarının kontrolü ile gerekli gördüğümüz diğer denetim yöntem ve tekniklerini içermiştir.
2. Görüşümüze göre, söz konusu mali tablolar Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.'nin 31 Aralık 2002 tarihindeki gerçek mali durumunu ve bu tarihte sona eren hesap dönemine ait gerçek faaliyet sonucunu, mevzuata ve bir önceki hesap dönemi ile tutarlı bir şekilde uygulanan Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayımlanan genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine (Bakınız Bilanço dipnot 11.a) uygun olarak doğru bir biçimde yansıtmaktadır.

DRT DENETİM REVİZYON TASDİK
YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.

Member Firm of DELOITTE TOUCHE TOHMATSU

Zeki Kurtçu
Sorumlu Ortak, Başdenetçi

İstanbul, 12 Mart 2003

31 ARALIK 2002 TARİHİ İTİBARIYLA BİLANÇO (milyon TL)

AKTİF HESAPLAR	31 Aralık 2002	31 Aralık 2001
DÖNEN VARLIKLAR	1,936,235,211	1,351,157,974
Hazır Değerler	437,529,702	344,441,772
Menkul Değerler		
Ticari Alacaklar	328,553,445	272,629,000
Diğer Alacaklar	11,379,868	83,283,550
Stoklar	1,026,488,778	556,087,794
Diğer Dönen Varlıklar	132,283,418	94,715,858
DURAN VARLIKLAR	1,072,004,702	834,312,877
Ticari Alacaklar	1,477	1,432
Diğer Alacaklar	8,884	1,481
Finansal Duran Varlıklar	29,057,054	2,106,850
Maddi Duran Varlıklar	1,042,110,536	831,647,710
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	772,283	301,739
Gelecek Yıllara ait Gider ve Gelir Tahakkukları		
Diğer Duran Varlıklar	54,468	253,665
AKTİF TOPLAMI	3,008,239,913	2,185,470,851

NOTLAR:

- * Stoklarımız Ağırlıklı Ortalama Maliyet üzerinden değerlendirilmiştir.
- * Yeniden Değerleme Oranı %59.0 olarak uygulanmıştır.
- * Devam Etmekte Olan Yatırımlarımız 54,149,789 Milyon TL'dir.
- * Maddi Duran Varlıklarımıza normal amortisman uygulanmıştır.
- * Bu tablolar, Türk Muhasebe Standardına ve Sermaye Piyasası Kurulu prensiplerine göre hazırlanmıştır.

TÜRKİYE PETROL RAFİNERİLERİ A.Ş.

31 ARALIK 2002 TARİHİ İTİBARIYLA BİLANÇO (milyon TL)

PASİF HESAPLAR	31 Aralık 2002	31 Aralık 2001
KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	1,502,860,410	1,034,413,856
Finansal Borçlar	108,427,255	88,927,483
Ticari Borçlar	781,981,479	410,011,499
Diğer Borçlar	468,306,541	386,742,753
Alınan Avanslar	39,167,071	14,430,531
Ödenecek Vergiler ve Diğer Yükümlülükler		
Borç ve Gider Karşılıkları	104,978,064	134,301,590
Gelecek Aylara ait Gelirler ve Gider Tahakkukları		
Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar		
UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	383,113,155	419,242,431
Finansal Borçlar	276,837,640	297,336,524
Ticari Borçlar	-	-
Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar	14,935,369	47,507,195
Alınan Avanslar	15,195	1,928
Borç ve Gider Karşılıkları	91,324,951	74,396,784
ÖZKAYNAKLAR	1,122,266,348	731,814,564
Sermaye	250,419,200	250,419,200
Sermaye Taahhütleri (-)	-	-
Emisyon Primi	171,969	171,969
Yeniden Değerleme Değer Artışı	585,999,368	230,049,500
Yedekler	111,771,963	62,540,637
Net Dönem Karı	173,903,848	188,633,258
Dönem Zararı	-	-
Geçmiş Yıllar Zararları (-)	-	-
PASİF TOPLAMI	3,008,239,913	2,185,470,851

NOTLAR:

* Yurt Dışı Proje Kredilerimiz 232,682,462 U.S.Dolarıdır.

* 2002 Yılı sonu itibariyle Kayıtlı Sermayemiz 250,419 Milyar TL'dir.

* Kar Yedekleri İçinde 24,382,063 Milyon TL 1. Yasal Yedeklere, 59,952,687 milyon TL 2. Yasal Yedeklere, 27,437,213 Milyon TL Olağanüstü Yedeklere aittir.

* Özel Fonlar, Dahili Sigorta Risk Karşılığı'nı ifade etmektedir.

31 ARALIK 2002 TARİHİ İTİBARIYLA GELİR TABLOSU (milyon TL)

GELİR GİDER DURUMU	31 Aralık 2002	31 Aralık 2001
Brüt Satışlar	15,520,188,474	10,999,181,525
Satışlardan İndirimler (-)	7,762,809,318	4,646,824,124
Net Satışlar	7,757,379,156	6,352,357,401
Satışların Maliyeti (-)	7,454,113,395	5,980,857,144
Brüt Satış Karı veya Zararı	303,265,761	371,500,257
Faaliyet Giderleri (-)	166,410,767	134,546,721
ESAS FAALİYET KARI VEYA ZARARI	136,854,994	236,953,536
Diğer Faaliyetlerden Gelirler ve Karlar	326,675,039	356,197,635
Diğer Faaliyetlerden Giderler ve Zararlar (-)	189,718,691	264,165,843
Finansman Giderleri (-)	45,435,497	42,845,441
FAALİYET KARI (ZARARI)	228,375,845	286,139,887
Olağandışı Gelir ve Karlar	55,450,952	20,043,812
Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	26,281,064	22,678,642
DÖNEM KARI VEYA ZARARI	257,545,733	283,505,057
Ödenecek Vergi ve Yükümlülükler (-)	83,641,885	94,871,799
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	173,903,848	188,633,258

NOTLAR

* Brüt Satışların 14,561,362,681 Milyon TL Yurt İçi, 895,567,619 Milyon TL Yurt Dışı, 61,849,038 Milyon TL Hizmet Satışlarını, 1,409,136 Milyon TL da Diğer Hasılatı ifade etmektedir.

* Satışların Maliyeti içindeki Satılan Malın Maliyeti 6,621,465,147 Milyon TL, Satılan Ticari Mallar Maliyeti 831,394,860 Milyon TL Diğer Satış Maliyetleri de 1,253,388 Milyon TL'dir.

31 ARALIK 2002 TARİHİ İTİBARIYLA FON AKIM TABLOSU (milyon TL)

	31 Aralık 2002	31 Aralık 2001
A) KAYNAKLAR	993,047,928	1,248,274,836
Faaliyet Karından Sağlanan Kaynak	479,500,817	542,838,137
Olağanüstü Kardan Sağlanan Kaynak	37,263,463	20,043,812
Dönen Varlıkların Tutarında Azalış	-	158,089,278
Duran Varlıkların Tutarında Azalış	-	101,150
Kısa Vadeli Borçlarda Artış	476,283,648	328,675,386
Uzun Vadeli Borçlarda Artış	-	198,527,073
Sermaye Artırımı (Nakit ve Diğer Varlık Karşılığı)	-	-
Emisyon Primi	-	-
B) KAYNAK KULLANIMLARI	993,047,928	1,248,274,836
Faaliyet Zararından Dolayı Kaynak Kullanımı	-	-
Olağandışı Zarardan Dolayı Kaynak Kullanımı	-	22,678,642
Ödenen Vergi ve Benzerleri	79,733,631	182,795,164
Ödenen Temettüleri	139,401,932	217,748,324
Dönen Varlıkların Tutarında Artış	579,189,110	373,028,076
Duran Varlıkların Tutarında Artış (Yeniden Değ. Hariç)	146,261,699	420,740,713
Kısa Vadeli Borçlarda Azalış	-	31,283,917
Uzun Vadeli Borçlarda Azalış	48,461,556	-

* Bu tablolar, Türk Muhasebe Standardına ve Sermaye Piyasası Kurulu Prensiplerine göre hazırlanmıştır.

31 ARALIK 2002 TARİHİ İTİBARIYLA NAKİT AKIM TABLOSU (milyon TL)

	31 Aralık 2002	31 Aralık 2001
A- DÖNEM BAŞI NAKİT MEVCUDU	344,441,772	163,270,267
B- DÖNEM İÇİ NAKİT GİRİŞLERİ	8,254,997,587	7,340,385,955
1- Satışlardan Elde Edilen Nakit	7,694,902,910	6,510,446,679
a) Net Satış Hasılatı	7,757,379,156	6,352,357,401
b) Alacaklardaki (Satışlardan Kaynaklanan) Azalış	-	158,089,278
c) Alacaklardaki (Satışlardan Kaynaklanan) Artış (-)	(62,476,246)	-
2- Diğer Faaliyetlerden Gelirler ve Karlardan Dolayı Sağlanan Nakit	314,017,430	356,197,635
3- Olağanüstü Gelir ve Karlardan Sağlanan Nakit	55,450,952	20,043,812
4- Kısa Vadeli Borçlardaki Artış (Alımlarla İlgili Olmayan)	109,294,980	255,069,606
a) Menkul Kıymet İhraçlarından	-	-
b) Diğer Artışlar	109,294,980	255,069,606
5- Uzun Vadeli Borçlardaki Artış (Alımlarla İlgili Olmayan)	-	198,527,073
a) Menkul Kıymet İhraçlarından	-	-
b) Diğer Artışlar	-	198,527,073
6- Sermaye Artışından Sağlanan Nakit	-	-
7- Hisse Senedi İhraç Primlerinden Sağlanan Nakit	-	-
8- Diğer Nakit Girişleri	81,331,315	101,150
C- DÖNEM İÇİ NAKİT ÇIKIŞLARI	8,161,909,657	7,159,214,450
1- Maliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışı	7,272,171,983	5,856,950,141
a) Satışların Maliyeti	7,454,113,395	5,980,857,144
b) Stoklardaki Artış	453,739,458	115,505,571
c) Borçlardaki (Alımlardan Kaynaklanan) Azalış	-	-
d) Borçlardaki (Alımlardan Kaynaklanan) Artış (-)	387,446,128	73,605,780
e) Amortisman ve Karşılıklar Gibi Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-)	248,234,742	165,806,794
f) Stoklardaki Azalış (-)	-	-
2- Faaliyet Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı	120,385,951	77,147,683
a) Araştırma ve Geliştirme Giderleri	-	-
b) Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri	32,210,804	23,542,840
c) Genel Yönetim Giderleri	134,199,963	111,003,881
d) Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-)	46,024,816	57,399,038
3- Diğer Faaliyetlerden Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı	199,906,796	230,673,425
a) Diğer Faaliyetlerle İlgili Gider ve Zararlar	193,700,533	267,391,560
b) Nakit Çıkışı Gerektirmeyen Giderler (-)	6,206,263	(36,718,135)
4- Finansman Giderlerinden Dolayı Nakit Çıkışı	41,859,587	42,845,441
5- Olağanüstü Gider ve Zararlardan Dolayı Nakit Çıkışı	18,187,489	22,678,642
6- Duran Varlık Yatırımları Nedeniyle Nakit Çıkışı	146,453,448	420,701,554
7- Kısa Vadeli Borçların Anapara Ödemeleri (Alımlarla İlgili Olmayan)	-	-
8- Uzun Vadeli Borçların Anapara Ödemeleri (Alımlarla İlgili Olmayan)	54,310,547	-
9- Ödenen Vergi ve Benzerleri	79,733,631	182,795,164
10- Ödenen Temettüleri	139,401,932	217,748,324
11- Diğer Nakit Çıkışları	89,498,293	107,674,076
D- DÖNEM SONU NAKİT MEVCUDU	437,529,702	344,441,772
E- NAKİT ARTIŞ VEYA AZALIŞI	93,087,930	181,171,505

* Bu tablo, Türk Muhasebe Standardına ve Sermaye Piyasası Kurulu prensiplerine göre hazıranmıştır.

TÜRKİYE PETROL RAFİNERİLERİ A.Ş.

31 ARALIK 2002 TARİHİ İTİBARIYLA BİLANÇO DİPNOTLARI

1. İŞLETMENİN FİİLİ FAALİYET KONUSU

- Ham petrol tedarik ve rafine etmek ve gerektiğinde petrol ürünlerini ithal ve ihrac etmek ve bu maksatla yurt içinde ve dışında petrol rafinerileri kurmak ve işletmek,
- Petrokimya sanayii ve ilgili diğer sanayii alanında fabrikalar, tesisler kurmak ve işletmek,
- Petrokimyasal maddeler ve ilgili diğer maddelerin elde edilmesi için gerekli hammaddeler ve yardımcı maddeler, malzeme ve kimyasal maddeleri tedarik ederek işlemek veya bu maddeleri üretmek ve bu maddelerin ticaretini yapmak,
- Üretim faaliyetinin her aşamasında elde edilecek ürünleri ambalajlamak ve bunun için ambalaj endüstrisi kurmak, atık, yan ve standart dışı maddeleri değerlendirmek ve/veya satmak, değerlendirme olanağı bulunmayan maddelerin yok edilmesi için gerekli tesisleri kurmak ve işletmek,
- Yasa ve yönetmelikler çerçevesinde, her türlü enerji ve enerji ile ilgili sanayi alanında santraller, tesisler kurmak ve işletmek. Bunun için gerekli her türlü ekipman, malzeme ve kimyevi tedarik ederek kullanmak ve bu maddelerin ticaretini yapmak.

2. SERMAYENİN %10 VE DAHA FAZLASINA SAHİP ORTAKLAR

31 Aralık 2002	31 Aralık 2001		Pay Oranı %	Pay Tutarı Milyon TL
	Adı-Unvanı	Pay Oranı %		
T.C. Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başk.	65.76	164,683,491	65.76	164,683,491
Diğer Ortaklar	34.24	85,735,709	34.24	85,735,709
Toplam	100	250,419,200	100	250,419,200

3. SERMAYEYİ TEMSİL EDEN HİSSE SENETLERİNE TANINAN İMTİYAZLAR

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na ait 1 adet C grubu imtiyazlı hisse senedi bulunmaktadır. Şirket ana sözleşmesinin gereği olarak Yönetim Kurulu'nda C grubu hissedarın göstereceği 1 üye bulundurmaya zorundadır. Aşağıdaki konularda Yönetim Kurulu kararı alınması C grubunu temsil eden üyenin olumlu oy kullanmasına bağlıdır:

- Şirket Ana Sözleşmesinde, Yönetim Kurulu toplantı ve karar nisabı ile "İmtiyazlı Hisse"ye ait hakları etkileyecek değişiklikler yapılması,
- Nama yazılı hisselerin devrinin pay defterine işlenmesi,
- Şirketin sahibi olduğu rafinerilerden herhangi birinin kapatılması, satılması, herhangi bir takyidat ile sınırlandırılması, yeni bir rafineriye ortak olunması ve rafinerinin kapasitesinin %10'dan fazla azaltılması,
- Şirket tarafından yeni bir şirket ve/veya ortaklıklar kurulması, kurulu bulunanlara ortak olunması ve/veya bunlarla birleşilmesi, şirketin bölünmesi, şirket satın alınması.

4. KAYITLI SERMAYE

Kayıtlı sermaye tavanı 500,000,000 Milyon TL'dir (31.12.2001: 500,000,000 Milyon TL).

5. YIL İÇİNDE YAPILAN SERMAYE ARTTIRIMLARI VE KAYNAKLARI

Yoktur (31.12.2001: 175,667,200 Milyon TL).

6. YIL İÇİNDE İHRAÇ EDİLEN HİSSE SENEDİ DIŞINDAKİ MENKUL KIYMETLER

Yoktur.

7. YIL İÇİNDE İTFA EDİLEN BORÇLANMAYI TEMSİL EDEN MENKUL KIYMETLER

Yoktur.

8. CARİ DÖNEMDE DURAN VARLIK HAREKETLERİ

	31 Aralık 2002 Milyon TL	31 Aralık 2001 Milyon TL
a) Satın alınan, imal veya inşa edilen varlıkların maliyeti	119,695,356	421,009,097
b) Satılan veya hurdaya ayrılan maddi duran varlık maliyeti	156,809	307,544
c) Cari dönemde yeniden değerlendirme artışları	355,156,718	136,140,948
- Varlık Maliyetlerinde (+)	712,417,477	312,911,275
- Birikmiş Amortismanlarda (-)	(357,260,759)	(176,770,327)

31 ARALIK 2002 TARİHİ İTİBARIYLA BİLANÇO DİPNOTLARI

d) Yapılmakta olan yatırımların niteliği, toplam tutarı, başlangıç ve bitiş tarihi ve harcama esasına göre tamamlanma derecesi;

31 Aralık 2002

PROJE ADI	Yatırım Bölgesi	Başlama Bitiş Tarihleri	2002 Yılı Proje Tutarı Milyon TL	Proje Toplam Tutarı Milyon TL	Yapılmakta Olan Yatırımlar Milyon TL	Tamamlanma Derecesi %
Yeni Refor.ve Dizel Kükürt Giderme Projesi	Kocaeli	1998-2005	500,000	502,852,000	2,432,683	0.48
Enstr. Sistemi Moderniz.	Kocaeli	1998-2003	1,740,000	7,645,000	2,099,725	27.47
Sapanca Eski Pompa İst. Modernizasyonu	Kocaeli	1999-2003	350,000	833,000	299,365	35.94
Ürün ve Hp Paçallama Sis.Tesisi	Kocaeli	1999-2002	1,000,000	1,116,000	152,987	13.71
Amin Ünite Flanş Dramı Tesisi	Kocaeli	1999-2002	160,000	587,000	208,753	35.56
Kazan ve Fırınlara Düşük Nox'li Burner Tes.	Kocaeli	2001-2003	2,150,000	2,150,000	538	0.03
Kostik Notralizasyon Ünitesinin Mod. Ünitelere Kondense Geri Kazanım Sis. Tes.	Kocaeli	2001-2003	4,175,000	20,040,000	32,160	0.16
Elektronik Güvenlik ve Kapı Kontrol Sis.Tes.	Kocaeli	2001-2004	230,000	459,000	663	0.14
Deprem Sonrası İyileştirme Çalışmaları	Kocaeli	1999-2003	6,222,000	15,368,000	9,406,268	61.21
Yangın ve İş Güvenliğinin Arttırılması Etütler	Kocaeli	2002-2002	25,000	25,000	24,946	99.78
İdame Tamamlama ve Modern. Yatırım Stokları	Kocaeli	2002-2002	2,200,000	2,200,000	157,674	7.17
İzmit Rafinerisi Toplamı			21,477,000	556,135,000	16,375,578	2.94
Dizel Kükürt Giderme Enst. ve Elektr. Sis. Mod. Projesi	İzmir	1997-2004	26,800,000	210,392,000	20,967,074	9.97
Ürün Hazırlama ve Satış Sistemi Mod.	İzmir	1997-2003	19,820,000	26,005,000	7,978,912	30.68
Benzin Spesifikasyonlarını İyileştirme	İzmir	1999-2003	1,250,000	9,286,000	91,046	0.98
İdame Tamamlama ve Modern.	İzmir	2001-2004	50,000	57,695,000	48,100	0.08
İzmit Rafinerisi Toplamı			49,700,000	305,158,000	29,310,107	9.60
Dizel Kükürt Gid. ve Lpg Tatlılaş. Ünit. İdame Tamamlama ve Modern. Diğer	Kırıkkale	1998-2004	7,580,000	324,943,000	4,292,086	1.32
Kırıkkale Rafinerisi Toplamı			9,730,000	327,093,000	5,590,453	1.71
Buhar Kazanı Tesisi ve Enstrüman Sis. Mod.	Batman	2001-2003	3,980,000	7,029,000	2,873,650	40.88
Batman Rafinerisi Toplamı			3,980,000	7,029,000	2,873,650	40.88
TÜPRAŞ Toplamı			84,887,000	1,195,415,000	54,149,788	4.53

TÜRKİYE PETROL RAFİNERİLERİ A.Ş.

31 ARALIK 2002 TARİHİ İTİBARIYLA BİLANÇO DİPNOTLARI

31 Aralık 2001

PROJE ADI	Yatırım Bölgesi	Başlama Bitiş Tarihleri	2001 Yılı Proje Tutarı Milyon TL	Proje Toplam Tutarı Milyon TL	Yapılmakta Olan Yatırımlar Milyon TL	Tamamlanma Derecesi %
İzomerizasyon Ünitesi Tesisi (*)	Kocaeli	1994-2002	50,121,000	55,810,000	80,987,966	145.11
Yeni Refor. ve Dizele Kükürt Giderme Projesi	Kocaeli	1998-2004	573,000	212,184,000	2,153,884	1.01
Sapanca Eski Pompa İst. Modernizasyonu	Kocaeli	1999-2002	235,000	341,000	3,538	1.04
Amin Ünite Flanş Dramı Tesisi	Kocaeli	1999-2002	150,000	375,000	57,294	15.28
Ünitelere Kondense Geri Kazanım Sis. Tes.	Kocaeli	2001-2002	15,000	188,000	11,009	5.86
Enstr. Sistemi Moderniz.	Kocaeli	1998-2002	3,032,000	4,371,000	1,091,425	24.97
Raf. Atıklarının Çevreye Uygun Hale Get.	Kocaeli	2001-2002	5,000	5,000	4,987	99.74
Ürün ve Hp Paçallama Sis. Tesisi	Kocaeli	1999-2002	50,000	282,000	7,794	2.76
Deprem Sonrası İyileştirme Çalışmaları	Kocaeli	1999-2002	8,850,000	9,915,000	664,161	6.7
Bilgisayar Donanım ve Yazılım Temini	Kocaeli	2001-2002	240,000	240,000	9,687	4.04
İdame Tamamlama ve Modern.	Kocaeli	2001-2002	711,000	711,000	23,383	3.29
Yatırım Stokları (**)	Kocaeli				294,824	
İzmit Rafinerisi Toplamı			63,982,000	284,422,000	85,309,952	29.99
Dizele Kükürt Giderme	İzmir	1997-2003	504,000	87,878,000	915,484	1.04
Ürün Hazırlama ve Satış Sistemi Mod.	İzmir	1999-2002	43,000	4,206,000	55,046	1.31
Benzin Spesifikasyonlarını İyileştirme	İzmir	2001-2004	24,000	24,551,000	24,000	0.1
Enst. ve Elektr. Sis. Mod. Projesi	İzmir	1997-2002	800,000	5,890,000	1,993,599	33.85
İzmir Rafinerisi Toplamı			1,371,000	122,525,000	2,988,129	2.44
Hp ve Vakum Ünitesi Soğutma Darboğaz. Gid.	Kırıkkale	1999-2002	790,000	4,431,000	536,793	12.11
Dizele Kükürt Gid. ve Lpg Tatlılaş. Ünit.	Kırıkkale	1998-2004	1,242,000	140,409,000	1,401,839	1
İdame Tamamlama ve Modern.	Kırıkkale	2001-2002	1,134,000	1,134,000	415,122	36.61
Kırıkkale Rafinerisi Toplamı			3,166,000	145,974,000	2,353,754	1.61
Baca Gazları Emisyon Etüdü	Batman	2001-2002	5,000	5,000	1,293	25.86
İdame Tamamlama ve Modern.	Batman	2001-2002	5,000	5,000	1,870	37.4
Batman Rafinerisi Toplamı			10,000	10,000	3,163	31.63
TÜPRAŞ Toplamı			68,529,000	552,931,000	90,654,998	16.39

(*) 31 Aralık 2001 tarihi itibarıyla İzmit Rafinerisi İzomerizasyon Projesi ile ilgili aktifleştirilen kur farklarından dolayı yatırım tutarları proje tutarlarını aşmaktadır.

(**) Yatırım projeleri için alınan ve sarf edilecek olan malzeme tutarı.

9. CARİ VE GELECEK DÖNEMLERDE YARARLANILACAK YATIRIM İNDİRİMİ

Şirket'in cari dönemde yararlandığı yatırım indirimi tutarı 39,821,390 Milyon TL'dir. Ayrıca bu dönemde 2003 yılı için öngörülen yatırım indirimi tutarı 50,000,000 Milyon TL'dir (31.12.2001: 155,195,098 Milyon TL).

10. İŞLETMENİN ORTAKLAR, İŞTİRAKLER VE BAĞLI ORTAKLIKLARLA OLAN ALACAK-BORÇ İLİŞKİSİ

31 Aralık 2002 Milyon TL	31 Aralık 2001 Milyon TL			
	Alacaklar	Borçlar	Alacaklar	Borçlar
Ticari				
DİTAŞ	-	654,062	-	1,066,586
Toplam	-	654,062	-	1,066,586
Ticari Olmayan				
Özelleştirme İdaresi Başkanlığı	-	-	73,089,175	-
Toplam	-	-	73,089,175	-

31 ARALIK 2002 TARİHİ İTİBARIYLA BİLANÇO DİPNOTLARI

11. UYGULANAN MUHASEBE İLKELERİ VE DEĞERLEME YÖNTEMLERİ

a) Uygulanan Muhasebe İlkeleri

Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri XI/1 ve XI/3 tebliğleri ve bu tebliğlere değişiklik ve eklemeler yapan diğer tebliğleriyle Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi ortaklıklar tarafından düzenlenecek mali tablolar ve raporların hazırlanıp sunulmasına ilişkin ilke ve kurallar (bundan sonra "Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayımlanan genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri" olarak anılacaktır) belirlenmiştir. Şirket muhasebe işlemlerinin yürütülmesinde ve mali tabloların hazırlanmasında bahsi geçen tebliğ ve bu tebliğde değişiklik yapan tebliğler esas alınmıştır.

b) Alacak ve Borçları Değerleme

Ticari alacak ve borçlar kayıtlı değerleri ile hesaplarda gösterilmekte olup, vadeli çek ve senetler ile 3 aydan daha uzun senetsiz alacak ve borçlar reeskont işlemine tabi tutulmuştur. Reeskont işleminde Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın reeskont oranı uygulanmıştır.

c) Stoklar

Stokların değerlemesinde elde etme maliyeti ve net gerçekleştirilebilir değerinin düşük olanı esas alınmaktadır. Maliyetler hareketli ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi kullanılarak belirlenmektedir.

d) Finansal Duran Varlıklar

Şirket finansal duran varlıklarını elde etme maliyeti ve finansal duran varlıkların özkaynaklarından yaptıkları sermaye artırımlarından edinilen bedelsiz hisse senetlerinin nominal değeri ile gösterilmektedir.

e) Maddi Duran Varlıklar

Şirket, Maliye Bakanlığı'nın saptadığı yeniden değerlendirme katsayıları çerçevesinde bina (arazi hariç), yeraltı ve yerüstü düzenleri, makine tesis ve cihazları, taşıt araç ve gereçleri, döşeme ve demirbaşları değerlemektedir. Yeniden değerlendirme artışı öz sermayeye ilave edilmektedir.

Maddi duran varlıklar (bina hariç) yeniden değerlendirilmiş tutarları üzerinden normal amortisman metoduna göre vergi mevzuatı çerçevesinde aşağıdaki nispetlerde amortismanına tabi tutulmaktadır.

	%
Yerüstü ve Yeraltı Düzenleri	2-10
Binalar	2-10
Tesis Makine ve Cihazlar	2-20
Taşıt Araç Gereçleri	2-15
Döşeme ve Demirbaşlar	2-20

Maddi duran varlıkların inşası, makine ve cihazların satın alınmasında kullanılan kredilerle ilgili faizler bu varlıklar kullanıma hazır hale gelinceye kadar aktifleştirilmektedir.

Bu krediler ile ilgili kur farkları takip eden yıllarda belirlenmiş sabit kıymetlerin üzerine aktifleştirilmeye devam edilmektedir.

Şirket; İzmir, İzmit ve Kırıkkale Rafinerilerine ait "Hydrocracker Ünitelerinin" finansmanında kullanılan yabancı para kredilerinin kur farklarını (31.12.2002 tarihi itibarıyla 38,187,411 Milyon TL) sabit kıymetlere ilave etmiştir (31.12.2001: 99,485,458 Milyon TL).

f) Gelir ve Giderler

Gelir ve gider kalemlerinin belirlenmesinde tahakkuk esası uygulanmaktadır. Buna bağlı olarak gelir, hizmet bitirildiği veya mal teslim edildiği anda hesaba alınmaktadır.

Satış hasılatı brüt olarak gelir hesaplarına intikal ettirilmekte olup, satış fiyatının içerisinde yer alan Akaryakıt Tüketim Vergisi ile Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu tutarları gelir tablosunda diğer indirimler hesaplarında gösterilmiştir.

g) Yabancı Para Cinsinden Varlık ve Borçlar

Bilançoda yer alan yabancı paraya bağlı varlıklar T.C. Merkez Bankası yıl sonu döviz alış kuru ile, yabancı para borçlar ise T.C. Merkez Bankası yıl sonu döviz satış kuru ile değerlendirilerek kayda alınmaktadır. Yıl içinde gerçekleşen yabancı paraya bağlı işlemler, işlem tarihindeki kurlar kullanılarak Türk Lirası'na çevrilmiştir. Bu işlemlerden doğan kur farkı gelir ve giderleri gelir tablosuna dahil edilmektedir.

h) Kıdem Tazminatı

Düzenlenen mali tablolarda, İş Kanunu'na göre kıdem tazminatına hak kazanmış personele ileride ödenmesi muhtemel borç yükü hesaplanmış ve gerekli karşılık Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenlemesi doğrultusunda ayrılmıştır.

TÜRKİYE PETROL RAFİNERİLERİ A.Ş.

31 ARALIK 2002 TARİHİ İTİBARIYLA BİLANÇO DİPNOTLARI

İ) Kurumlar Vergisi

Şirket kurumlar vergisi ve gelir vergisi stopajına tabidir.

Kurumlar vergisi oranı vergiye tabi kurum geliri üzerinden %30 ve vergiler üzerinden fon payı oranı %10 olarak belirlenmiştir. Vergiye tabi kurum kazancı, birçok karşılıklar gibi kanunen kabul edilmeyen giderlerin eklenmesi ve alınan temettüleri gibi vergiye tabi olmayan gelirler ile yatırım indirimlerinin düşülmesi yoluyla bulunmaktadır.

Kurumlar vergisine ek olarak, dağıtılması durumunda temettü üzerinden gelir vergisi stopajı öngörülmektedir. Sonuç olarak, karın dağıtılmaması durumunda toplam vergi oranı %33 olacak, dağıtılması durumunda ise ilave olarak gelir vergisi stopajı yükümlülüğü de doğacaktır. Gelir vergisi stopajı halka açık şirketlerde %5 diğer şirketlerde ise %15 olarak ilan edilmiştir. Yatırım indirimi dahil kurumlar vergisinde müstesna kazanç stopajı %18'dir.

12. BİLANÇO TARİHİNDEN SONRA ORTAYA ÇIKAN HUSUSLAR

Kıdem tazminatı tavanı 1 Ocak 2003 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 1,323,950,000 TL olarak belirlenmiştir.

13. ŞARTA BAĞLI OLAYLAR

Davalar:

31 Aralık 2002 tarihinde sona eren dönem itibariyle şirket tarafından üçüncü şahıslar aleyhine açılmış 32,181,919 ABD Doları ve 20,386,369 Milyon TL olmak üzere toplam 72,987,748 Milyon TL (31.12.2001: 11,651,692 Milyon TL) tutarında 399 adet dava, aleyhine açılmış 2,159,991 Milyon TL tutarında (31.12.2001: 1,332,645 Milyon TL) 228 adet hukuk, iş, icra, vergi, idari ve ceza davası bulunmaktadır. Şirket, aleyhine açılan davalar için 2002 yılı mali tablolarında karşılık ayırmış ve bilançoda Diğer Borç ve Gider Karşılıkları hesabında göstermiştir.

Çevre Kirliliği:

Şirketin çevre kirliliği ile ilgili danışman firmasının 2001 yılı Kasım ayı içerisinde yaptığı incelemeler sonucunda petrol atıklarının temizlenmesi ile ilgili olarak tahmin ettiği çevre kirliliği yükümlülüğü tutarı 31.12.2001 tarihi itibariyle yaklaşık 17,320,000 ABD Doları karşılığı 25,053,553 Milyon TL idi. Şirketin 2002 senesi içinde yapmış olduğu temizlik çalışmaları sonucunda bu tutar 31.12.2002 tarihi itibariyle 17,071,471 Milyon TL olarak belirlenmiştir (10,394,324 ABD Doları) ve bu tutar ilişikteki finansal tablolarda Diğer Borç ve Gider Karşılıkları hesabında gösterilmiştir.

Ayrıca şarta bağlı olay olmamakla birlikte, şirketin gelecekteki çevre standartlarının değişmesine bağlı olarak (Avrupa Topluluğu'nun belirlediği standartlara uygunluk sağlamak gibi) yatırım yapmak zorunda kalabileceği toplam çevre yükümlülüğü tutarı yaklaşık olarak 113,674,324 ABD Doları olarak tahmin edilmektedir (31.12.2001: 101,470,000 ABD Doları).

14. MUHASEBE TAHMİNLERİNDE ORTAYA ÇIKAN DEĞİŞİKLİKLER

Yoktur.

15. AKTİF DEĞERLER ÜZERİNDEKİ İPOTEK VEYA TEMİNAT TUTARI

Yoktur.

16. AKTİF DEĞERLER ÜZERİNDEKİ SİGORTA TUTARLARI

Aktif değerler üzerindeki toplam sigorta tutarı 7,802,958,207 Milyon TL'dir.
(31.12.2001: 6,184,306,824 Milyon TL)

17. ALINAN İPOTEK VE TEMİNATLAR

Alacaklar için alınmış teminat mektupları ile diğer teminatların toplam tutarı 374,387,057 Milyon TL'dir.
(31.12.2001: 219,633,307 Milyon TL).

18. PASİFTE YER ALMAYAN TAAHHÜTLER

Şirket'imizin T.C. Petrol İşleri Genel Müdürlüğü, Gümrük Müdürlükleri, Delta Naft A.Ş., İpragaz, Aygaz, Milangaz, TEK ve BOTAŞ'a vermiş olduğu teminat mektuplarının toplam tutarı 236,508,160 Milyon TL'dir (31.12.2001: 145,223,450 Milyon TL).

19. BANKALARDAKİ BLOKE MEVDUAT TUTARLARI

İthal edilecek malzemelerin mal bedeli karşılığı olarak kullanılmak üzere 31.12.2002 tarihi itibariyle 4,187,398 ABD Doları karşılığı 6,844,306 Milyon TL (31.12.2001: 7,365,730 ABD Doları karşılığı 10,603,462 Milyon TL) bankalarda bloke mevduat bulunmakta olup bu tutarın karşılığı sipariş avansları hesabında yer almaktadır. Ayrıca 437,006 ABD Doları karşılığı 714,287 Milyon TL bloke mevduat bulunmaktadır (31.12.2001: 562,523 ABD Doları karşılığı 809,790 Milyon TL).

20. KAYITLI DEĞERİ BORSA RAYİCİ ALTINDA OLAN MENKUL KIYMETLER

Yoktur.

21. ORTAKLAR, İŞTİRAKLER VE BAĞLI ORTAKLIKLAR TARAFINDAN ÇIKARILAN MENKUL KIYMETLER

Yoktur.

31 ARALIK 2002 TARİHİ İTİBARIYLA BİLANÇO DİPNOTLARI

22. MALİ TABLOLARDAKİ "DİĞER" İBARESİNİ TAŞIYAN HESAP KALEMLERİNDEN DAHİL OLDUĞU GRUBUN TOPLAM TUTARININ %20'SİNİ VEYA BİLANÇO AKTİF TOPLAMININ %5'İNİ AŞAN KALEMLER VE TUTARLAR

Mali tablolardaki "Diğer" ibaresini taşıyan hesap kalemlerinden dahil olduğu grubun toplam tutarının %20'sini veya bilanço aktif toplamının %5'ini aşan kalemler:

	31 Aralık 2002 Milyon TL	31 Aralık 2001 Milyon TL
Diğer Kısa Vadeli Ticari Alacaklar		
Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nden Sübvansiyon Alacağı	-	4,503,148
Muhtelif Alacaklar	262,274	269,045
TOPLAM	262,274	4,772,193
Kısa Vadeli Diğer Alacaklar		
Sigorta Hasar Tazminatı Alacakları	23,642	69,521
Terkin Edilen Yatırım İndirimi Stopajı ve Fon Payı	5,386,795	5,386,795
Personelden Alacaklar	5,267,128	4,270,880
Ticari Olmayan Şüpheli Alacaklar	1,360,858	4,305,345
Resmi Daireler ile Gerçek ve Tüzel Kişilerden Alacaklar	702,303	467,179
TOPLAM	12,740,726	14,499,720
Diğer Dönen Varlıklar		
Peşin Ödenen Vergiler	74,088,978	89,410,236
Devreden Katma Değer Vergisi	51,258,410	-
Gelecek Aylara Ait Giderler	6,888,865	5,279,507
İş Avansları	3,330	-
Personele Verilen Avanslar	29,558	-
Diğer Dönen Varlıklar	14,277	26,115
TOPLAM	132,283,418	94,715,858
Uzun Vadeli Diğer Alacaklar		
Personelden Alacaklar	8,884	1,481
TOPLAM	8,884	1,481
Diğer Duran Varlıklar		
Gelecek Yıllara Ait Giderler	92	253,665
Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar	54,376	-
TOPLAM	54,468	253,665
Kısa Vadeli Diğer Borçlar		
Yarımcı Kompleksi'nin Devrinden Dolayı Petkim'e Olan Borçlar	32,847,680	39,694,010
Personele Borçlar	10,462,624	7,171,232
İhraç Kaydıyla Satış Ertelemesi	399,002	4,385,649
Diğer Çeşitli Borçlar (Gerçek ve Tüzel Kişilere)	3,822,618	47,948
TOPLAM	47,531,924	51,298,839
Kısa Vadeli Diğer Ticari Borçlar		
Yapılmakta Olan Yatırımlarla İlgili Müteahhitlik Borçları	1,177,921	20,746,244
Resmi Daireler (Vergi Daireleri, Belediyeler)	109,346	35,069
Kitler (Telekom, Posta İşl. Md., vs.)	3,349,648	1,083,259
Güneş Sigorta	-	177,311
İştirakler (DİTAŞ)	478,857	477,696
Gerçek ve Tüzel Kişiler (Muhtelif firmalar)	5,864,895	4,525,301
TOPLAM	10,980,667	27,044,880
Diğer Borç ve Gider Karşılıkları		
Şirket Aleyhine Açılan Davalar İçin Ayrılan Karşılık	2,159,991	1,332,645
AFİF Hesabına İtirazi Kayıtlarla Ödenen Tutar İçin Hesaplanan Gecikme Faizi Karşılığı	-	5,368,991
Çevre Kirliliği ile İlgili Yükümlülükler İçin Ayrılan Karşılık	17,071,471	25,053,553
Terkin Edilen Yatırım İndirimi Stopajı ve Fon Payı Karşılığı	-	5,386,795
Kocaeli Belediyesine Olan Dava Aşamasındaki Atık Su Vergi Borcu İçin Ayrılan Karşılık Tutarı	2,287,807	2,287,807
TOPLAM	21,519,269	39,429,791

TÜRKİYE PETROL RAFİNERİLERİ A.Ş.

31 ARALIK 2002 TARİHİ İTİBARIYLA BİLANÇO DİPNOTLARI

	31 Aralık 2002 Milyon TL	31 Aralık 2001 Milyon TL
Uzun Vadeli Diğer Borçlar		
Yarımcı Kompleksi'nin Devrinden Dolayı Petkim'e Olan Borçlar	-	28,930,200
Deprem Sabit Kıymet Fonu	1,608,802	1,178,047
LPG Boru Hattı İçin Gaz Şirketlerinden Alınan Tesise Katılım Payı	13,307,087	18,652,052
TOPLAM	14,915,889	48,760,299
Uzun Vadeli Diğer Borç ve Gider Karşılıkları		
Kıdeme Teşvik Karşılığı	667,124	1,038,409
Diğer Borç ve Gider Karşılıkları (Sigorta)	1,678,389	693,059
TOPLAM	2,345,513	1,731,468
Diğer İndirimler		
Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonu	72,752,662	148,554,559
Akaryakıt Tüketim Vergisi	7,685,776,763	4,493,379,936
TOPLAM	7,758,529,425	4,641,934,495
Faaliyetlerle İlgili Diğer Gelirler ve Karlar		
Kambiyo Karı	144,078,457	156,458,425
Reeskont Faiz Geliri	11,149,690	35,450,305
Diğer Olağan Gelirler ve Karlar	841,378	454,376
TOPLAM	156,069,525	192,363,106
Diğer Faaliyetlerden Giderler ve Zararlar		
Karşılık Gideri	1,014,470	1,312,718
Kambiyo Zararı	175,828,818	227,443,890
Çevre Kirliliği Yükümlülüğü Karşılık Giderleri	-	24,648,267
Komisyon Gideri	1,249	2,658
TOPLAM	176,844,537	253,407,533
Diğer Olağanüstü Gelirler ve Karlar		
M.E.B. Çıraklık ve Mesleki Eğitim Teşvik Primi Olarak Tahsil Edilen Tutar	-	463,612
Sabit Kıymet Satış Karı	2,521,488	-
Hurda Malzeme Satış Karı	368,495	140,851
Tazminat ve Ceza Gelirleri	679,883	1,417,112
Gaz Şirketlerinden Tahsil Edilen Boru Hattı Katkı Payı	708,419	558,286
Hasar Talep Fazlası	7,013	8,515,938
İzmir CCR İzomerizasyon Projesi için verilen Hibe Malzeme Bedeli	2,362,251	-
Diğer Olağanüstü Gelirler ve Karlar	720,498	728,797
TOPLAM	7,368,047	11,824,596
Diğer Olağanüstü Giderler ve Zararlar		
Tazminat ve Ceza Gideri	215,641	1,196,343
Diğer Yardım ve Bağışlar	2,049,398	5,317,555
Hurdaya Ayrılan Duran Varlıkların Son Bedelleri İle Birikmiş Amortismanları Arasındaki Fark Tutarı	92,161	21,588
Akaryakıt Tüketim Vergisi 1-15 Aralık 2000 Tarihleri Arası Tecil Gecikme Faizi	-	522,129
Müteahhit Personeli Tarafından Toplu İş Sözleşmesinden Yararlanmak Talebi İle Açılmış ve Kazanılmış Davalar Gereği Ödenen Tutar	8,795,387	3,179,964
Diğer Olağanüstü Gider ve Zararlar	271,061	115,639
TOPLAM	11,423,648	10,353,218

23. "DİĞER ALACAKLAR" İLE "DİĞER KISA VEYA UZUN VADELİ BORÇLAR" HESAP KALEMLERİ İÇİNDE BULUNAN VE BİLANÇO AKTİF TOPLAMININ YÜZDE BİRİNİ AŞAN, PERSONELDEN ALACAKLAR İLE PERSONELE BORÇLAR

Yoktur.

24. ORTAKLAR, İŞTİRAKLER VE BAĞLI ORTAKLIKLARA İLİŞKİN ŞÜPHELİ ALACAKLAR

Yoktur.

25. VADESİ GELMİŞ VE VADESİ GELMEMİŞ ALACAKLARA İLİŞKİN ŞÜPHELİ ALACAKLAR

31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla düzenlenen mali tablolarda, vadesi gelmiş ve vadesi gelmemiş ticari ve ticari olmayan alacaklara ilişkin 2,114,505 Milyon TL şüpheli alacak karşılığı ayrılmıştır (31.12.2001: 5,042,837 Milyon TL).

31 ARALIK 2002 TARİHİ İTİBARIYLA BİLANÇO DİPNOTLARI

26. İŞLETME İLE DOLAYLI SERMAYE İLİŞKİSİNE SAHİP İŞTİRAK VE BAĞLI ORTAKLIKLAR

31 Aralık 2002

Bağlı Ortaklık adı	DİTAŞ
İştirak oranı	%79,98
İştirak tutarı (Milyon TL)	29,057,054
Dönem karı (Milyon TL)	14,099,078
Net dönem karı (Milyon TL)	11,236,599
Ait olduğu dönem	31.12.2002
Kurul standartlarına göre hazırlanıp hazırlanmadığı	Hayır
Bağımsız denetime tabi tutulup tutulmadığı	Hayır
Bağımsız denetim raporunun hangi türde düzenlendiği (Olumlu, Olumsuz veya Şartlı)	-

Şirket'in iştiraki halka açık şirket statüsünde olmadığından Sermaye Piyasası Kurulu standartları gereği yapılması gereken bağımsız dış denetim zorunluluğuna tabi değildir.

31 Aralık 2001

İştirak adı	DİTAŞ
İştirak oranı	% 29
İştirak tutarı (Milyon TL)	2,106,850
Dönem karı/(zararı) (Milyon TL)	4,202,048
Net dönem karı/(zararı) (Milyon TL)	3,790,318
Ait olduğu dönem	31.12.2001
Kurul standartlarına göre hazırlanıp hazırlanmadığı	Hayır
Bağımsız denetime tabi tutulup tutulmadığı	Hayır
Bağımsız denetim raporunun hangi türde düzenlendiği (Olumlu, Olumsuz veya Şartlı)	-

Şirket'in iştiraki halka açık şirket statüsünde olmadığından Sermaye Piyasası Kurulu standartları gereği yapılması gereken bağımsız dış denetim zorunluluğuna tabi değildir.

27. İŞTİRAKLER VE BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ELDE EDİLEN BEDELSİZ HİSSELER

Şirket, bağlı ortaklığı olan Ditaş'ın geçmiş dönem karını sermayeye ilave etmesi sonucu 793,150 Milyon TL tutarında 793,150,000 adet bedelsiz hisse senedi elde etmiştir (31.12.2001: 623,500 Milyon TL, 623,500,000 adet).

28. TAŞINMAZLAR ÜZERİNDEKİ AYNİ HAKLAR

Yoktur.

29. YENİDEN DEĞERLEME DEĞER ARTIŞLARI

Yıl	Yeniden Değerleme
31 Aralık 2002	355,156,718
31 Aralık 2001	136,140,948
31 Aralık 2000	108,842,354

30. YABANCI PARALAR VE YABANCI PARALARLA TEMSİL EDİLEN ALACAK VE BORÇLAR

31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla:	Döviz Tutarı	Kuru	Milyon TL	
Banka Mevduatları	USD	65,856,898	1,634,501	107,643,166
Ticari Alacaklar	USD	28,847,412	1,634,501	47,151,124
Verilen Sipariş Avansları	USD	4,187,398	1,634,501	6,844,306
Yabancı Para Borçlar				
Krediler	USD	120,601,499	1,642,384	198,073,972
Krediler	EUR	11,610,771	1,711,693	19,874,075
Krediler	JPY	12,151,706,637	13,769	167,316,849
Toplam				385,264,896
Ticari Borçlar	USD	329,310,917	1,642,384	540,854,981
	EUR	28,989,850	1,711,693	49,621,723
Toplam				590,476,704
Diğer Ticari Borçlar	USD	308,106	1,642,384	506,028
Kısa Vadeli Diğer Borçlar	USD	20,434,097	1,642,384	33,560,634
Borç Reeskontu	USD	238,300	1,642,384	391,380
Diğer Borç ve Karşılıklar	USD	10,394,324	1,642,384	17,071,471

TÜRKİYE PETROL RAFİNERİLERİ A.Ş.

31 ARALIK 2002 TARİHİ İTİBARIYLA BİLANÇO DİPNOTLARI

31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla faiz tahakkukları krediler üzerinde gösterilmiştir.

31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla:		Döviz Tutarı	Kuru	Milyon TL
Banka Mevduatları	USD	104,949,409	1,439,567	151,081,706
Ticari Alacaklar	USD	7,695,990	1,439,567	11,078,894
Verilen Sipariş Avansları	USD	7,365,730	1,439,567	10,603,462
Krediler	USD	130,341,076	1,446,510	188,539,671
Krediler	FF	395,047	194,255	76,740
Krediler	DM	45,374,144	651,504	29,561,437
Krediler	JPY	14,864,119,518	11,045	164,174,200
Toplam				382,352,048
Faiz Tahakkukları	USD	1,360,955	1,446,510	1,968,636
Faiz Tahakkukları	DM	43,242	651,504	28,172
Faiz Tahakkukları	JPY	102,571,309	11,045	1,132,900
Toplam				3,129,708
Yurtdışına Borçlar	USD	195,474,482	1,446,510	282,755,794
Diğer Borç ve Karşılıklar	USD	19,550,000	1,446,510	28,279,270
Toplam				311,035,064

31. ORTAKLAR, İŞTİRAKLER VE BAĞLI ORTAKLIKLAR LEHİNE VERİLEN YÜKÜMLÜLÜKLER

Yoktur.

32. PERSONEL YAPISI

	31 Aralık 2002	31 Aralık 2001
Kapsam Dışı Personel	874	908
Kapsam İçi Personel	3,842	4,594
TOPLAM	4,716	5,502

33. MALİ TABLOLARI ÖNEMLİ ÖLÇÜDE ETKİLEYEN DİĞER HUSUSLAR

Yatırım İndirimi Stopajı

Danıştay 4.Dairesi 03.05.2000 tarih ve E:1999/5648, K.2000/1914 sayılı kararı ile 99/13230 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın (Resmi gazete: 25.08.1999;23797) yatırım indiriminden %15 oranında stopaj yapılmasını öngören bölümünü iptal etmiştir.

Şirket, yukarıdaki açıklanan nedenle 1999 yılına ait yatırım indirimi tutarı üzerinden hesaplanan 5,386,795 Milyon TL tutarındaki vergi ve fon payı için T.C Kocaeli 2. Vergi Mahkemesi'nde dava açmıştır. T.C. Kocaeli Vergi Mahkemesi, 26.10.2000 tarihinde sonuçlanan bu davada dava konusu gelir (stopaj) ve fon payı tahakkukunun terkinine, ödenen vergi ve fon payının iadesine oybirliği ile karar vermiştir.

13 Aralık 2002 tarihli 24962 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olan 19 Temmuz 2002 tarihli Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararı gereğince, 1999 yılına ilişkin yatırım indiriminin vergi tevkifatına konu olmaması nedeniyle Şirket 1999 yılına ilişkin hesaplanan yatırım indirimi stopaj ve fon tutarı olan 5,386,795 Milyon TL'yi 31.12.2002 tarihli mali tablolarda Olağanüstü Gelirler ve Karlar hesap grubu altında "Konusu Kalmayan Karşılıklar" hesap kaleminde gösterilmek suretiyle gelir yazmıştır.

31 ARALIK 2002 TARİHİ İTİBARIYLA GELİR TABLOSU DİPNOTLARI

1. Dönemin tüm amortisman giderleri ile itfa ve tükenme payları toplamı 264,519,742 Milyon TL'dir (31.12.2001: 171,704,413 Milyon TL).

- a) Amortisman giderleri 264,297,117 Milyon TL'nin, (31.12.2001: 171,620,424 Milyon TL)
 aa) Normal amortisman gideri 195,958,753 Milyon TL, (31.12.2001: 144,244,658 Milyon TL)
 ab) Yeniden değerlendirilmeden doğan amortisman gideri 68,338,364 Milyon TL'dir (31.12.2001: 27,375,766 Milyon TL).

b) İtfa ve tükenme payları 222,625 Milyon TL'dir (31.12.2001: 83,989 Milyon TL).

Ayrıca, Şirket deprem sırasında ziyana uğrayan varlıklar için yapılan harcamaları 31 Aralık 2001 tarihi itibarıyla ilgili sabit kıymet hesaplarına kaydetmiştir. Bu tutara denk gelen, sigortadan tahsil edilen tutar Vergi Usul Kanunu hükümlerince bilançonun Uzun Vadeli Diğer Borçlar grubunda gösterilmiştir. Cari dönemde, varlıklar üzerinden ayrılan amortisman gideri (4,314,966 Milyon TL) bu hesaptan mahsup edilmiştir.

2. Dönemin karşılık giderleri 35,422,627 Milyon TL'dir (31.12.2001: 88,219,553 Milyon TL).

	31 Aralık 2002 Milyon TL	31 Aralık 2001 Milyon TL
Şüpheli Alacak Karşılık Giderleri	673,815	460,812
Kıdem Tazminatı Karşılık Giderleri	16,314,121	27,809,818
Dava Karşılık Giderleri	827,347	1,311,558
Çevre Kirliliği Yükümlülüğü Karşılığı	-	24,648,267
Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı	6,569,262	23,230,788
Reeskont Faiz Karşılık Giderleri	11,038,082	10,758,310
TOPLAM	35,422,627	88,219,553

3. Dönemin tüm finansman giderleri 89,751,291 Milyon TL'dir (31.12.2001: 225,155,758 Milyon TL).

	31 Aralık 2002 Milyon TL	31 Aralık 2001 Milyon TL
Üretim Maliyetine Verilenler	-	-
Sabit Varlıkların Maliyetine Verilenler	44,315,794	182,310,317
Doğrudan Gider Yazılanlar	45,435,497	42,845,441
TOPLAM	89,751,291	225,155,758

4. 1.1.2002 - 31.12.2002 ve 1.1.2001 - 31.12.2001 dönemlerinde gelir tablosunda yer alan ve aktifleştirilen finansman giderleri içerisinde ortaklar, bağlı ortaklıklar ve iştiraklerle ilgili kısım bulunmamaktadır.

TÜRKİYE PETROL RAFİNERİLERİ A.Ş.

31 ARALIK 2002 TARİHİ İTİBARIYLA GELİR TABLOSU DİPNOTLARI

5. Bağlı ortaklıklarla yapılan alışlar ve satışlar

	31 Aralık 2002 Milyon TL		31 Aralık 2001 Milyon TL	
	Alışlar	Satışlar	Alışlar	Satışlar
DİTAŞ	116,297,912	19,959,967	100,093,927	13,243,953

6. Ortaklar, bağlı ortaklık ve iştiraklere ödenen faiz, kira ve benzerleri yoktur
(31.12.2001: 17,399,249 Milyon TL).

7. Üst yöneticilere cari dönemde sağlanan ücret ve benzeri menfaatlerin toplam tutarı
417,862 Milyon TL'dir (31.12.2001: 263,681 Milyon TL).

8. Amortisman hesaplama yöntemi ile bu yöntemlerde yapılan değişikliklerin dönemin amortisman giderlerinde meydana getirdiği artış (+) veya azalış (-) yoktur.

9. Stoklar sipariş maliyeti sistemine ve ağırlıklı ortalama maliyet yöntemine göre hesaplanmaktadır.

10. 31.12.2002 ve 2001 tarihleri itibariyle fiili stok sayımı yapılmıştır.

11. Yurt içi ve yurt dışı satışlar hesap kalemi içinde yer alan ürün, hurda döküntü gibi maddelerin satışları ile hizmet satışları brüt satışların % 20'sini aşmamaktadır.

12. Satışla ilgili teşvik ya da sübvansiyon yoktur (31.12.2001: 284,136 Milyon TL).

13. Önceki döneme ait gelir ve giderler:

	31 Aralık 2002 Milyon TL	31 Aralık 2001 Milyon TL
Önceki Döneme Ait Gelir ve Karlar		
2000 (1999) yılı kargolarının transfer tarihinin bayram tatiline rastlaması nedeniyle erken ödemedeki kaynaklanan faiz tutarı	-	24,085
2001 yılı kargolarına ait erken yükleme tutarı	19,065	-
2001 yılı kargolarına ait süraştaryaya farkı	8,016	-
İpragaz ve Aygaz "Gemi - Sahil" tahliye fark faturası	21,069	-
05.07.2000 - 05.12.2000 dönemine ait İzmir Raf. Müteahhit personelin SSK prim borçları gecikme faizlerinin SSK tarafından iade tutarı	7,876	-
Petrol İşleri müfettişlerinin 2000 yılı fon hesaplarının incelenmesi sonucunda lehimize doğan fark tutarı	704,285	-
İzmir Rafinerisi tarafından kullanılan USA Eximbank kredisine ilişkin karşılık tutarı	596,330	-
DELSAN Ltd. Şti.nden tahsil edilen asfalt bedeli	-	1,933
2001 yılı Onyx tankeri gemi yaşlılık prim tutarı	71,902	-
İdari mahkeme kararıyla işbaşı yapan personelimize iş akdi feshinde ödenen izin, kıdeme teşvik ücreti, kıdem ve ihbar tazminatından geri alınan tutarı	4,815	51,089
LPG firmalarıyla yapılan anlaşma gereği gözetim ücreti olarak tahsil edilen tutar	-	4,193
1998 yılı ithal motorin iade edilen Gümrük Vergisi tutarı	-	31,927
Muhtelif kişilerden geçmiş yıllarda alınan nakdi teminatların zaman aşımı nedeniyle kar kaydı tutarı	2,899	2,096
2000 yılında İzmit Raf. meydana gelen kazan hasarının sigortadan tahsil edilen miktar ile hasar arasındaki farkın kar kaydı	-	148,076
Hasan Tural ve Rafineri III romörkleriyle, Nassia tank. verilen hizmet bedeli olarak kıyı emniyeti ve gemi kurtarma işlemlerinden tahsil edilen tutar	-	132,208
İzmir Rafinerisi iskele dolgu alanıyla ilgili olarak Aliağa Mal Müdürlüğüne yatırılıp mahkeme sonucu tahsil edilen ecrimisil bedeli	-	5,753
Geçmiş yıllarda Şüpheli Alacak Karşılık Giderleri'nde takip edilen Körfez Mal Müdürlüğü'ne ödenen ecrimisil ücreti	24,137	-
Kısa Dönem Operasyon Planlama Mod. lisans ücreti iptal kaydı tutarı	-	2,025
Oil Spill Response Ltd. firmasına sehven ödenen KDV tahsil edilen tutarı	16,383	19,919
Impexbank'tan olan alacağın mahkeme kararı ile tahsil edilen tutarı	-	699,866
Taahhütlerini yerine getirmeyen Teknotes Ltd. şirketinin nakde çevrilen teminat mektubu tutarı	-	6,684
1999 yılı yangın hasar talep fazlası	836,906	262,322
Diğer	7,852	2,035
TOPLAM	2,321,535	1,394,211

31 ARALIK 2002 TARİHİ İTİBARIYLA GELİR TABLOSU DİPNOTLARI

	31 Aralık 2002 Milyon TL	31 Aralık 2001 Milyon TL
Önceki Döneme Ait Gider ve Zararlar		
İdari mahkeme kararıyla işbaşı yapan personelimize boşta geçen süre için ödenen tazminat, SSK primi, vergi, faiz ve yargılama giderleri	7,862	226,054
SSK'ya ödenen muhtelif tazminat tutarları	1,469,243	11,736
Geçmiş yıllarda taşıma yapan gemilere ait navlun, sürastarya, sigorta ve vergi ödemeleri	978,165	1,666,308
Müteahhit elemanların şirketimiz aleyhine açtıkları geçmiş döneme ait davalar sonucu ödenen tazminat tutarı	-	5,318,076
Projeye dönüşme ihtimali bulunmayan ve geçmiş yıla ait etüt harcamaları	45,909	-
Geçmiş yıllarda müteahhitlere açılan alacak davalarının lehimize sonuç alınamayacağı anlaşıldığından davalardan feragat edilmesi sonucu zarar kaydı	-	1,515
Geçmiş yıllarda ithal edilen ham petrol ve ürün kargoları için navlun farkı tutarı	-	7,627
Sapanca su boru hattı için ödenen bilirkişi ücreti	-	1,020
Batman Raf. Müdürlüğü'nde çalışmakta iken iş akdi feshedilen personele ödenen muhtelif alacakları ve kıdem tazminatı, faiz tutarı	-	4,194
İzmir Raf. Müdürlüğü'nde çalışmakta iken iş akdi feshedilen personele ödenen muhtelif alacakları ve kıdem tazminatı, faiz tutarı	67,412	-
İzmit Raf. Müdürlüğü'nde çalışmakta iken vefat eden Beşir Alp, Güngör Tuğ ve Yakup Yantır varislerinin Körfez İş Mahkemesi'nde açtıkları dava sonucu ödenen tutar	176,484	-
Kuwait Petroleum firmasınınca 2001 yılında yapılan ödemenin iptali	56,933	-
2001 yılında ihraç edilen motorin kargosunun CFPP değerlerinin spec dışı bulunması nedeniyle Galaxy firmasına ödenen tutar	140,623	-
Suriye taşımaları için kiralanan tankerlerin varışlarının gecikmesi nedeni ile doğan depolama ücreti tutarı	-	87,746
Geçmiş yılların kargolarına ait erken yükleme tutarı	-	5,067
Diğer	45,804	145,217
TOPLAM	2,988,435	7,474,560

14. Adi ve imtiyazlı hisse senetleri için ayrı ayrı gösterilmek koşuluyla hisse başına (1,000 TL nominal değerdeki bir hisse için) kar ve kar payı oranları:

	31 Aralık 2002	31 Aralık 2001
Hisse Başına Kar (TL / %)		
Adi ve İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine:	694 TL / %69.4	740 TL / %74.0
Hisse Başına Kar Payı (TL / %)		
Adi ve İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine:	599 TL / %59.9	545 TL / %54.51

31 ARALIK 2002 TARİHİ İTİBARIYLA GELİR TABLOSU DİPNOTLARI

15. Her bir ana üretim grubu için ayrı ayrı olmak üzere, işletmenin dönem içinde gerçekleştirdiği mal ve üretim miktarlarındaki değişimler:

Ürün Grupları	31 Aralık 2002 (MTon)	31 Aralık 2001 (MTon)	Fark (MTon)
LPG	667,086	622,814	44,272
NAFTA	1,418,041	2,005,441	(587,400)
SOLVENT	2,772	1,897	875
BENZİN	3,066,007	2,357,973	708,034
PLATFORMAT	183,611	125,834	57,777
İZOMERAT	23,479	-	23,479
JET YAKITI	1,604,596	1,609,587	(4,991)
GAZYAĞI	36,450	23,833	12,617
MOTORİN	6,808,602	6,588,018	220,584
FUEL OİL	5,616,086	5,926,891	(310,805)
ASFALT	1,245,454	1,099,115	146,339
HVGO	484,886	451,614	33,272
MADENİ YAĞ	298,594	248,050	50,544
KÜKÜRT	48,089	50,519	(2,430)
DİĞER	75,364	65,922	9,442
TOPLAM	21,579,117	21,177,508	401,609
PETROKİMYA ÜRÜNLERİ			
KARBON SİYAHİ	37,537	6,813	30,724
KAUÇUK	36,020	7,294	28,726
POLİSTİREN	4,307	1,328	2,979
DİĞER	80	49	31
TOPLAM	77,944	15,484	62,460
GENEL TOPLAM	21,657,061	21,192,992	464,069

16. Her bir ana satış grubu için ayrı ayrı olmak üzere, işletmenin dönem içinde gerçekleştirdiği mal ve hizmetlerin satış miktarlarındaki değişimler:

Ürün Grupları	31 Aralık 2002 (MTon)	31 Aralık 2001 (MTon)	Fark (MTon)
LPG	2,580,040	3,056,585	(476,545)
NAFTA	1,387,529	2,051,960	(664,431)
SOLVENT	2,596	2,155	441
BENZİN	3,131,838	2,515,274	616,564
PLATFORMAT	202,429	105,912	96,517
İZOMERAT	27,159	-	27,159
JET YAKITI	1,619,223	1,612,770	6,453
GAZYAĞI	36,237	24,683	11,554
MOTORİN	6,878,877	7,124,270	(245,393)
FUEL OİL	6,031,803	6,258,402	(226,599)
ASFALT	1,239,167	1,152,707	86,460
HVGO	477,372	476,143	1,229
MADENİ YAĞ	305,077	259,908	45,169
KÜKÜRT	50,891	51,460	(569)
DİĞER	75,572	67,418	8,154
TOPLAM	24,045,810	24,759,647	(713,837)
PETROKİMYA ÜRÜNLERİ			
KARBON SİYAHİ	37,822	2,435	35,387
KAUÇUK	35,689	2,033	33,656
POLİSTİREN	5,506	163	5,343
TOPLAM	79,017	4,631	74,386
GENEL TOPLAM	24,124,827	24,764,278	(639,451)

HİSSEDARLARA BİLGİ

Borsa Bilgisi

Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş. hisse senetleri İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB)'nda "TUPRS" sembolü, Londra Menkul Kıymetler Borsası'nda "TPRD" sembolü ile işlem görmektedir. Hisse senetlerine ilişkin bilgiler günlük gazetelerin ekonomi sayfalarında yer almaktadır.

Yatırımcı İlişkileri

Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.'nin yıllık faaliyet raporları ücretsiz olarak aşağıdaki adresten temin edilebilir.

Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.
Yatırımcı İlişkileri Müdürlüğü
41790 Körfez-Kocaeli
Tel (0262) 527 06 00 Faks (0262) 527 06 59

Yıllık Olağan Genel Kurul

Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.'nin Yıllık Olağan Genel Kurulu 27 Mart 2003 tarihinde Şirket Genel Merkezinde yapılacaktır.

Bağımsız Denetçi

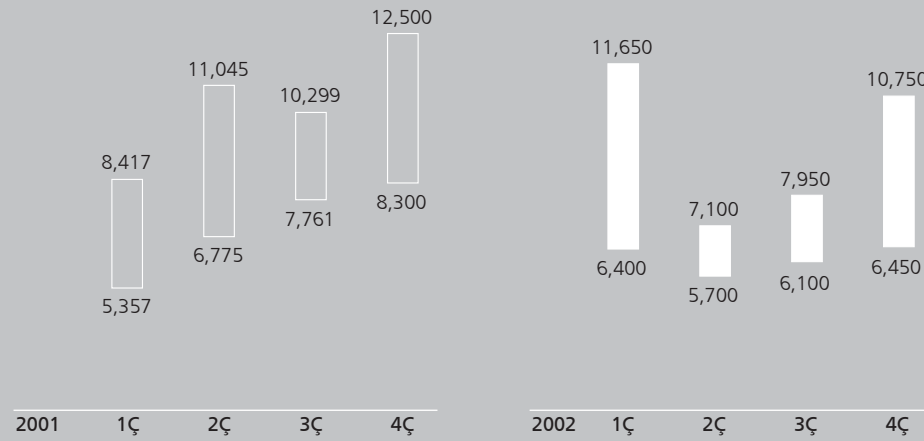
DRT Denetim Revizyon Tasdik Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş.
Member firm of DELOITTE TOUCHE TOHMATSU
Yapı Kredi Plaza. Büyükdere Cad. B Blok Kat 5
Levent 80620 İstanbul

Hisse Senedinin Fiyat Seyri

TÜPRAŞ hisse senedinin 2002 ve 2001 yılı çeyrek dönemler itibarıyla İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB)'ndaki en yüksek ve en düşük fiyatları aşağıda verilmiştir.

Hisse senedi fiyatı*

(En düşük ve en yüksek seans kapanış fiyatları)

*Kar payları ve bedelsiz hisse etkileri giderilmiş ve karşılaştırma yapılmaya uygun hale getirilmiştir.

ADRESLER

Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.

Genel Müdürlük

41790 Körfez Kocaeli
Tel (0262) 527 06 00 (20 hat)
Faks (0262) 527 06 58 - 527 06 59
Teleks 33316 tprg tr - 33317 prgm tr
E-posta gm@tupras.com.tr
www.tupras.com.tr

İzmit Rafineri Müdürlüğü

41790 Körfez Kocaeli
Tel (0262) 527 06 60 (24 hat)
Faks (0262) 527 47 24 - 527 23 76
Teleks 33316 tprg tr - 33317 prgm tr
E-posta rm@izmit.tupras.com.tr

İzmir Rafineri Müdürlüğü

35800 Aliğa İzmir
Tel (0232) 616 12 50 (5 hat)
Faks (0232) 616 22 49 - 616 12 49 - 616 23 83
Teleks 51704 iraf tr - 51708 tpra tr
E-posta rm@izmir.tupras.com.tr

Kırıkkale Rafineri Müdürlüğü

71001 Kırıkkale
Tel (0318) 266 91 00 (20 hat)
Faks (0318) 266 91 37 - 266 91 38
Teleks 44924 oraf tr - 44691 toar tr
E-posta rm@kirikkale.tupras.com.tr

Batman Rafineri Müdürlüğü

72100 Batman
Tel (0488) 213 42 30 (10 hat) -215 02 18 (10 hat)
Faks (0488) 213 39 19
Teleks 72309 btup tr
E-posta rm@batman.tupras.com.tr

Körfez Petrokimya ve Rafineri Müdürlüğü

41740 Körfez Kocaeli
Tel (0262) 528 14 50 (20 hat)
Faks (0262) 528 14 00 - 528 17 38
E-posta rm@korfez.tupras.com.tr

Ankara İrtibat Bürosu

Atatürk Bulvarı Atayurt İşhanı No: 169/64
06680 Bakanlıklar Ankara
Tel (0312) 417 12 05 (5 hat)
Faks (0312) 417 75 12

TÜPRAŞ
tupras.com.tr